

Sejlivede myter holder unge væk fra læreruddannelsen

19.02.2010 Selv om langt de fleste lærere er tilfredse med deres job, er fordomme og misforståelser medvirkende til, at unge vælger læreruddannelsen fra.

PRESEMEDDELELSE

Myter om dårlig løn, manglende faglighed, en rutinepræget hverdag og begrænsede karrieremuligheder afholder unge fra at søge ind på læreruddannelsen.

Det sker, på trods af at langt de fleste lærere er tilfredse med deres arbejde – og de lærerstuderende roser professionen for at give dem en dynamisk og afvekslende hverdag med mange forskellige muligheder for job og videreuddannelse.

Konklusionerne stammer fra rapporten "Søgning til læreruddannelsen, analyse af de bagvedliggende årsager til den faldende søgning". Undersøgelsen er udarbejdet af NIRAS Konsulenterne for Undervisningsministeriet.

De unges billede af folkeskolen er præget af negative historier, og de er uvidende om det nutidige billede af moderne folkeskoler med interaktive tavler og bærbare computere. Uvidenheden skyldes blandt andet, at de bygger billedet på oplevelser fra deres egen skoletid.

Undervisningsminister Bertel Haarder vil tegne et retvisende billede af lærergerningen. Det kræver blandt andet, at den årelange negative debat om folkeskolens virke samt lærernes arbejdsvilkår, kompetencer og indsats tager en ny drejning.

"Det er ærgerligt, hvis unge vælger læreruddannelsen fra på et forkert grundlag. Vi skal nuancere billedet frem for at understøtte mediernes negative fortælling om folkeskolen. At ændre et fastgroet image kræver, at alle – ledere, lærere, politikere og andre parter – gør en indsats," siger ministeren.

Den 22. februar søsætter Undervisningsministeriet, KL, Danmarks Lærerforening og Lærerstuderendes Landskreds kampagnen "Mig og min lærer", der skal rette de unges opmærksomhed mod de mange muligheder, der følger med en læreruddannelse.

Flere unge efterlyser positive historier om folkeskolen og rollemodeller for unge lærere. For mange er det vigtigt, at de kan være stolte af deres job, og at andre anerkender og respekterer deres valg.

De unge forbinder blandt andet prestige med høje adgangskrav til uddannelsen, høj løn, et internationalt sigte, og at de opnår en faglighed, der ikke kan varetages af andre. At læreruddannelsen og lærerjobbet ikke indeholder disse elementer, bygger på misforståelser.

Den nye læreruddannelse fra 2007 stiller faglige adgangskrav for optagelse på de enkelte linjefag. De uddannelsessøgende undervurderer ifølge undersøgelsen lærernes løn. En typisk månedsløn for en nybagt lærer er cirka 26.000 kroner – eksklusiv en god pension. Tilsyneladende overser de også, at lærergerningen er en flerfaglig disciplin. Læreren skal både kunne undervise i en række fag og formidle det faglige stof på en måde, så de forskellige elever kan modtage og lære. Ligesom uddannelsen til for eksempel læge er læreruddannelsen professionsrettet og gør de studerende til eksperter på deres område.

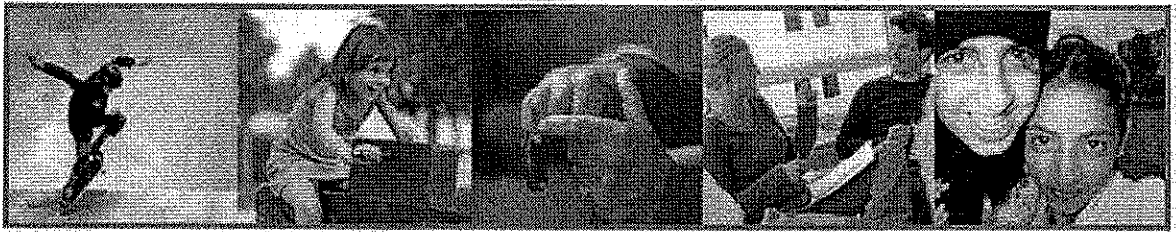
"Lærerne har en helt særlig faglighed. De studerende lærer at undervise børn og unge i at læse, regne, samarbejde og dyrke særlige interesser og talenter, så de udvikler sig og får mulighed for at nå deres mål og drømme," siger Bertel Haarder.

Regeringens mål er, at mindst 20 procent af de studerende fra erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne tager et praktik- eller studieophold i udlandet. Flere professionshøjskoler arbejder med en international linje med praktik i udlandet, og det er muligt at tage sin SU med til udlandet.

Del

Kontakt

Alan Klæbel
Fuldmægtig

Søgning til læreruddannelsen

ANALYSE AF DE BAGVEDLIGGENDE ÅRSAGER TIL DEN FALDENDE
SØGNING

December 2009

NIRAS
KONSULENTERNE

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	1
1.1	Udfordringerne	2
1.2	Denne rapport	2
2.	Folkeskolen kender alle	4
2.1	Alle kender en lærer	4
2.2	Negativt billede af lærergerningen	4
2.3	Mediernes behandling af folkeskolen.....	5
2.4	Konsekvens for søgning til læreruddannelsen.....	5
3.	Baggrundsviden	7
3.1	Søgning og optag.....	7
3.2	Andel af ungdomsårgang, der vælger læreruddannelsen	9
3.3	Eksisterende litteratur og nyeste undersøgelser	10
4.	Uddannelse som selv-dannelse	12
4.1	Uddannelsesvalg og drømmen om det perfekte liv	12
4.2	Vage forestillinger om studiets indhold	13
4.3	Hvem taler de unge uddannelsesvalg med?.....	13
4.4	Efterrationalisering af uddannelsesvalg	14
4.5	Drømmen om personlig succes	15
4.6	Drømmen om mening	15
4.7	Drømmen om flow	15
4.8	Konsekvenser for rekruttering til læreruddannelsen	16
4.9	Handlingsforslag	16
5.	Fagligheden i fokus	17
5.1	Faglighed og kompetencer som prestigegivende	18
5.2	Konsekvenser for søgningen til læreruddannelsen	18
5.3	Handlingsforslag	19
6.	Idealet om det utvungne fællesskab	20
6.1	Det selvvalgte fællesskab	21
6.2	Konsekvenser for rekruttering til læreruddannelsen	22
6.3	Handlingsforslag	22
7.	Idealet om det dynamiske liv	23
7.1	Dynamik som knudepunkt.....	23
7.2	Stræbe efter dynamiske rammer og dynamisk indhold	25
7.3	Lærerstuderendes opfattelse af dynamik.....	25
7.4	Myter om læreruddannelsen	26
7.5	Konsekvenser for søgning til læreruddannelsen	27
7.6	Handlingsforslag	28
8.	Prestige vs. uddannelse	29
8.1	Penge, penge, penge.....	29
8.2	Universitetsuddannelser øverst i hierarkiet.....	31
8.3	"Det lyder fedt!"	32
8.4	Et internationalt præg er forbundet med prestige	32
8.5	Uddannelsernes adgangs-koefficienter som en hitliste	33
8.6	Mediernes afgørende rolle	34
8.7	Handlingsforslag	35
9.	Fortællingen om MIG	36
9.1	Uddannelsesvalg som selvfortælling	36
9.2	Urbaniseringsgrad og læreruddannelsen.....	36
9.3	Det tidligere studievalg og læreruddannelsen	38
10.	Konklusion og løsningskatalog.....	39
10.1	Løsningskatalog	41

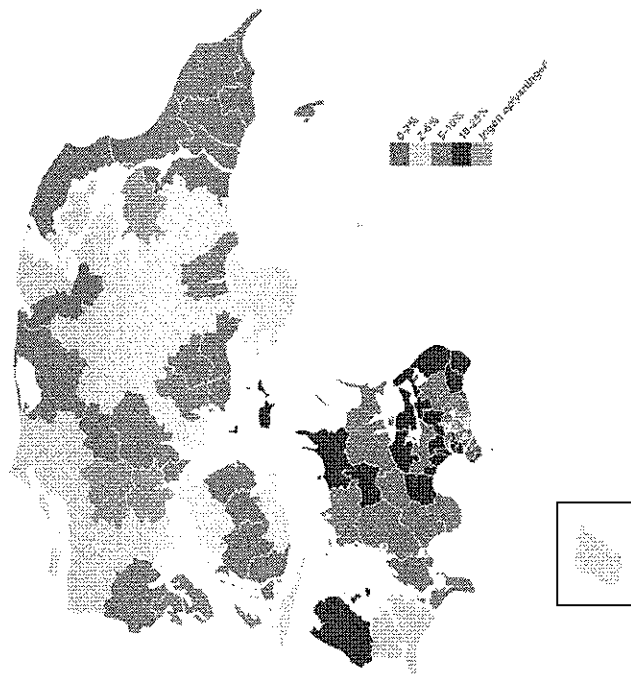
11. Metode	44
11.1 Metodevalg.....	44
11.2 Det antropologiske feltarbejde	44
11.3 Respondenter.....	45
11.4 Dataindsamling	46

1. Indledning

Gennem de seneste år har læreruddannelsen oplevet et støt fald i antal ansøgere.¹ Da læreruddannelsen i forvejen havde relativt få ansøgere sammenlignet med de øvrige bacheloruddannelser, har den faldende søgning medført et betydeligt fald i antal optagne lærerstudierende – i perioden 2004-2008 ses således et samlet fald på 42 % i optaget til læreruddannelsen.²

Flere steder i landet mærker man allerede nu konsekvenser af det manglende optag i form af en begyndende lærermangel. Ifølge en analyse fra Danmarks Lærerforening fra marts 2009 blandt 93 kommuner oplever kommunerne en samlet lærermangel på 2.721 fuldtidsstillinger svarende til 5,6 % af alle lærerstillinger i de pågældende kommuner.³ Uddannes der fortsat færre lærere, vil denne udvikling fortsætte, og antallet af ubesatte lærerstillinger og antallet af undervisere uden læreruddannelse vil fortsat stige.

Sammenholdes dette med den forholdsvis høje gennemsnitsalder blandt lærere i dag⁴ og tendensen til, at lærere forlader arbejdsmarkedet før pensionsalderen, forudses en alvorlig uddannelsespolitisk udfordring i at rekruttere et tilstrækkeligt antal læreruddannede lærere de kommende år.⁵

Figur 1: Lærermangel i procent af kommunens samlede antal lærerstillinger. Kilde: Danmarks Lærerforening, 2009

Men ikke nok med at der kan iagttages en faldende søgning til læreruddannelsen; der er samtidig en faldende fuldførelsesprocent på læreruddannelserne. En analyse fra AKF påpeger, at fuldførelsesprocenten for kvindelige lærerstudierende i perioden 1990-2006 er faldet fra 85 % til 70 % og for mandlige studerende fra 79 % til 55 %. Den gennemsnitlige fuldførelsesprocent for lærerstudierende var i 2006 nede på 65 %.

Samtidig er der også frafald blandt nyuddannede lærere i lærerstillinger. Som fx EVA's undersøgelse fra 2009⁶ viser, er der blandt nyudklækkede lærere årgang 2003 17 %, der et år efter endt studium har forladt lærergerningen.

¹ Søgningen til læreruddannelsen har været faldende i perioden 2000-2008. I 2009 var søgningen dog stigende i forhold til 2008, hvilket dog ikke er et entydigt tegn på en ændret tendens.

² Undervisningsministeriet, "Analyse af den faldende søgning til professionsbacheloruddannelserne," december 2008.

³ Tallet dækker over såvel ubesatte stillinger som stillinger besat med ikke-læreruddannet personale.

⁴ 25 % af lærerne i folkeskolen er over 54 år. Kilde: UNI•C, Statistik og Analyse, 2009, og 79 % af danske skoleledere er over 50 år. Kilde: Hovedresultater fra TALIS, Teaching and Learning International Survey, Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen, 2009.

⁵ Kilde: Agenda – arbejdsmarkedspolitisk analyse, nr. 14, september 2008

⁶ Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, "Komparativt studium af de nordiske læreruddannelser", 2009

Disse forhold medvirker alle til at skabe lærermangel på de danske skoler. Det er på denne baggrund, Undervisningsministeriet har bedt NIRAS Konsulenterne udarbejde en analyse af den faldende søgning til læreruddannelsen.

1.1 Udfordringerne

Lærergerningen har gennem en årrække været under beskyldning fra flere sider, og medierne har været ivrige efter at beskrive problemer i lærergerningen såsom manglende ressourcer, integrationsproblemer, stress og senest utidssvarende og funktionsmæssigt forældet eller ligefrem ufunktionsdygtigt it-udstyr på skolerne.⁷

Flere tv-kanaler har vist dokumentarprogrammer, hvor nyuddannede lærere grædende giver op over for overfyldte klasser med utilpassede børn eller udfordres af krævende forældre, mens andre programmer handler om, hvordan man ved en målrettet indsats i arbejdet med læringsstile på 100 dage kan forandre en skole og dens elever totalt – her imidlertid underforstået, at når de resterende danske folkeskoler ikke gør/har gjort noget tilsvarende, har de et problem.

Mediernes fremstilling af lærergerningens vanskeligheder bekræftes umiddelbart af, at lærerne selv klager over dårlig løn, dokumentations- og evalueringspres, stigende klassekvotienter, dårligt vedligeholdte bygninger og meget mere. Danmarks Lærerforening har gentagne gange påpeget ovennævnte udfordringer og samtidig peget på, at lærernes løn bliver stadig lavere, når lærernes købekraft sammenlignes med andre professioners købekraft.

Som endnu en udfordring for læreruddannelsen har professionshøjskolerne gennem de seneste 8-10 år oplevet en fusionsbølge først med dannelsen af (og i nogle tilfælde genopløsning af) CVU'er og senest endnu en kondensering med dannelsen af professionshøjskolerne. Læreruddannelsens opbygning har i den forbindelse været kritiseret for i for høj grad at være baseret på fagindhold og i for lav grad baseret på professionsindhold. Netop denne skelnen mellem det faglige indhold og det professionsrettede indhold i læreruddannelsen ses, som vi i det følgende vender tilbage til, som en af årsagerne til den faldende søgning til læreruddannelsen, netop fordi det faglige indhold i læreruddannelsen af mange unge anses som værende 'for let', mens de professi-

onsfaglige udfordringer, som man som lærere udsættes for, anses som værende 'for svært'.⁸

Ovenstående indikerer umiddelbart, at lærergerningen *udelukkende* er forbundet med udfordringer og bekymringer, men ikke desto mindre viser den nyeste TALIS-undersøgelse,⁹ at ni ud af ti lærere er glade for deres job! Altså betyder mediernes fremstilling af lærergerningen og uddannelsens udfordringer ikke, at eksisterende lærere er utilfredse med at være lærere. Hertil skal bemærkes, at 39 % af lærerne har mere end 20 års erfaring, hvilket indikerer stor erfaring og stor stabilitet i arbejdsstyrken.

En tidligere analyse af faldende bacheloroptyag på universiteterne¹⁰ og en analyse af faldende søgning til professionsbacheloruddannelserne opstiller begge som forklaringsmodel på den faldende søgning til læreruddannelsen, at læreruddannelsen har et meget dårligt image, og at den af de unge opfattes som en uddannelse, man 'altid kan falde tilbage på'.¹¹

Disse forklaringer indeholder hver især forklaringspotentiale, men for at opnå en dybere forståelse for, hvad der er de bagvedliggende årsager til den faldende søgning til læreruddannelsen og samtidig finde frem til, hvad der kan *motivere* de unge til fremadrettet at vælge læreruddannelsen, er vi i nærværende analyse gået et spadestik dybere og har undersøgt, hvad der er de *motiverende faktorer*, når unge i dag vælger uddannelse og professionsretning. Herigennem er vi blevet klogere på, hvad der er de bagvedliggende årsager til den faldende søgning til læreruddannelsen

1.2 Denne rapport

I denne rapport præsenteres NIRAS Konsulenternes analyse af de bagvedliggende årsager til den faldende søgning til læreruddannelsen. Analysen er blevet til på baggrund af en omfattende kvalitativ dataindsamling, hovedsaglig baseret på antropologisk metode, blandt unge på ungdomsuddannelser, unge, der holder sabbatår ('sabbatister'), og lærerstuderende.

⁸ Undervisningsministeriet, "Valg og fravalg af lærer-, pædagog-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelsen", 2007.

⁹ Kilde: "Hovedresultater fra TALIS, Teaching and Learning International Survey", Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen, 2009.

¹⁰ Universitets- og Byggestyrelsen, Videnskabsministeriet, "Analyse af den faldende søgning til universiteternes bacheloruuddannelser, december 2008".

¹¹ Undervisningsministeriet, "Årsager til den faldende søgning til professionsbacheloruddannelserne", december 2008.

⁷ Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut, "It i skolen. Undersøgelse af erfaringer og perspektiver", 2009.

Som det vil blive klart gennem rapporten, er det meget vigtigt ikke at anskue den faldende søgning til læreruddannelsen som et isoleret fænomen, da den faldende søgning er påvirket af en lang række større strukturelle samfundsmæssige tendenser, som den enkelte unge fortolker og sætter i relief til vedkommendes eget liv og selv-fortælling. Det er disse samfundsmæssige tendenser samt, hvordan de fortolkes og inkorporeres i de unges selv-fortælling, der er med til at forme og bestemme de unges uddannelsesvalg.

Der er derfor i analysen anlagt et bredt fokus, og indledningsvis stilles spørgsmålet: *Hvad er de motiverende faktorer bag danske unges uddannelsesvalg?* Først derefter forholder analysen sig til konsekvenserne heraf for søgningen til læreruddannelsen.

Rapporten er struktureret således, at **kapitel 2** indledningsvis forholder sig til centrale grundvilkår og præmisser, der i en dansk kontekst gør sig gældende for læreruddannelsen og lærergerningen.

I **kapitel 3** præsenteres den viden, der allerede foreligger om læreruddannelsen og om søgningen hertil – først via en statistisk analyse af tilgængeligt KOT-datamateriale, dernæst via en ganske kort præsentation af eksisterende litteratur og de nyeste undersøgelser på området.

I **kapitel 4** diskuteres uddannelsesvalg og den rolle, uddannelsesvalget spiller for unge i Danmark dag. I **kapitlerne 5-8** tages udgangspunkt i fire dominerende tendenser og værdier i tiden, som på baggrund af denne analyse ses som helt centrale motiverende faktorer for unges uddannelsesvalg. Efter en præsentation af hver af disse dominerende tendenser beskrives i slutningen af hvert kapitel, hvilke konsekvenser disse tendenser har for de unges billede af læreruddannelsen og lærergerningen. I forlængelse heraf opstilles en række handlingsforslag til, hvordan udviklingen med den faldende søgning til læreruddannelsen kan vendes.

I **Kapitel 9** beskrives, hvordan de unge fortolker de dominerende tendenser og værdier i tiden ind i deres selv-fortælling og efterrationaliserer deres uddannelsesvalg, så det passer til disse tendenser og værdier. Dernæst diskuteres, hvad eksterne faktorer som urbaniseringsgrad og tidligere studievalg har af betydning for søgningen til læreruddannelsen.

Kapitel 10 er en løsningsorienteret konklusion, hvor der både samles op på analysen og opstilles en række løsningsforslag til at vende den nedadgående spiral og skabe en stigende søgning til læreruddannelsen.

I bilag findes en oversigt over anvendt metode til dataindsamling og oversigt over indsamlet data.

2. Folkeskolen kender alle

Skal man udpege et emne, som alle danskere har en mening om, som kan bringe sindene i kog, og som alle i en eller anden udstrækning føler sig kvalificeret til at udtale sig om og bedømme, så er det den danske folkeskole og dens lærere.

At de fleste danskere føler sig berettigede og kvalificerede til at udtale sig om folkeskolen, skyldes sandsynligvis, at så godt som alle i det danske samfund har personlig erfaring med folkeskolen – de kender folkeskolen på egen krop og har senere sendt deres børn hertil. De føler derfor, at de ved, hvad de taler om. Som denne lærerstuderende fortæller:

"Alle har en forforståelse af, hvad folkeskolen er. Hvis man selv var en lømmel, der kørte rundt med læreren om sin tommelfinger, så vil man have en meget konkret dårlig forforståelse af lærerjobbet. Hvis jeg nu siger, at jeg læser til biologi, så har folk ingen forforståelse," mandlig lærerstuderende

En af konsekvenserne af det personlige erfaringsperspektiv på folkeskolen er bl.a., at de færreste er i stand til udelukkende at forholde sig til folkeskolen ud fra en objektiv betragtning – endside ud fra en viden om nutidige forhold. Tværtimod præger de personlige erfaringer fra egen skoletid ofte holdningen til folkeskolen, og der er en tendens til at sidestille opfattelsen af nutidens folkeskole med erindringerne om egen skolegang. Dette gælder i høj grad også for de unge. Som denne unge kvinde siger:

"Ingen penge i hele verden ville kunne få mig til at stille op som lærer i den ottendeklasse, jeg selv gik i," kvindelig sabbatist

2.1 Alle kender en lærer

Herudover kender de fleste danskere, i kraft af at læreruddannelsen er den blandt de mellemlange og lange videregående uddannelser i Danmark, der optager og uddanner flest, én eller flere folkeskolelærere. Mange har en folkeskolelærer i familien og møder folkeskolelærere i forskellige sociale sammenhænge. Lærergerningen er således en

profession, de fleste kan forholde sig til, og mener at kende. Lærergerningen har da også, formentlig som følge heraf, blandt mange unge ry for at være et usædvanligt almindeligt og ikke videre eksotisk job. Som denne sabbatist svarer på spørgsmålet om, hvorfor han tror, at der er faldende søgning til læreruddannelsen:

"Det er en frygt for at blive middelmådig. Hvis du har en universitetsgrad, har du bare et federe liv og federe muligheder. Jeg er ikke enig i det, men der er mange, der tænker sådan," mandlig sabbatist, student 2009

Selvom sabbatisten siger, at han ikke nødvendigvis er enig i, at man har et 'federe' liv, hvis man har en universitetsgrad frem for en læreruddannelse, så peger han alligevel på en tendens, der er udbredt blandt de unge, nemlig frygten for middelmådighed, hvilket også dette udsagn påpeger:

"Der er ikke så meget prestige i det middelmådige. Du skal ud i ekstrememe – ud og blive set," mandlig lærerstuderende

Almindelighed og middelmådighed er – som det vil fremgå af denne rapport – ikke positivt i de unges optik, hvor drømmen om og stræben efter det perfekte og det spændende liv er i fokus. Lærergerningens og læreruddannelsens ry som middelmådigt og almindeligt er således en af de udfordringer, man står over for, hvis den negative udvikling med faldende søgning til læreruddannelsen skal vendes.

2.2 Negativt billede af lærergerningen

En anden konsekvens af, at de fleste kender en folkeskolelærer, er, at det får utrolig stor betydning for lærergerningens ry, hvordan lærerne taler om deres job.

De unge, der står over for et uddannelsesvalg, påvirkes i særlig høj grad. De lader deres syn på uddannelser og job påvirke af, hvordan familie, venner og bekendte, der enten læser på eller har læst på en given uddannelse, omtaler denne. Flere unge fortæller, at de oplever, at lærere taler

dårligt om deres job. Lærerne fortæller fx om stress, dårlige arbejdsforhold, uopdragne børn, krævende forældre, dokumentationspres og manglende ressourcer. Denne negative omtale gør, at en lang række af de unge overtager dette billede af lærergerningen:

"Min mor er lærer og har været det i omkring ti år, jeg kan huske, da hun blev færdiguddannet. Men i mange år har hun været sygemeldt indimellem, fordi det var så hårdt. Hun har snakket meget om, "Ej, skat, du skal aldrig blive folkeskolelærer," kvindelig sabbatist, student 2009

At de unge i udpræget grad oplever, at lærere taler dårligt om deres job, kan umiddelbart undre, når man sammenholder dette med resultaterne af TALIS-undersøgelsen¹² fra 2008. TALIS-undersøgelsen viste, at 89 % af de uddannede lærere i Danmark er enige i udsagnet "jeg er *alt i alt* meget tilfreds med mit job". Denne umiddelbare modsætning kan dog muligvis forklares med, at selv om 89 % af lærerne i TALIS-undersøgelsen angiver, at de *alt i alt* er tilfredse med deres job, så kan der stadig være aspekter af lærergerningen, som lærerne ikke er tilfredse med. Enten er det så i højere grad de negative frem for de positive historier, lærerne vælger at kommunikere ud, eller også er det de negative historier, som de unge husker.

De uddannede læreres påvirkning af de unges syn på lærergerningen i negativ retning kan også ske mere indirekte, fx hvis en eller begge forældre er lærere, og de unge har oplevet, at forældrene er stressede eller ofte arbejder uden for almindelig arbejdstid. Som denne unge mand fortæller:

"De [lærere] har meget travlt, er min fornemmelse. Jeg kan mærke bare på min mor, der er børnehaveklasseleder, at selvom de [børnene] ikke er særlig store, er der meget forberedelse, der er mange møder og ting uden for normal arbejdstid," mandlig sabbatist, student 2009

Modsat lytter de unge dog også, når lærerstuderende omtaler deres studium positivt, og flere af de unge der har indgået i denne analyse, har decideret ændret deres syn på læreruddannelsen og lærergerningen i positiv retning efter at have talt med lærerstuderende, der taler positivt om læreruddannelsen og lærergerningen.

2.3 Mediernes behandling af folkeskolen

Måske netop i kraft af at de fleste danskere har personligt kendskab til folkeskolen og stærke meninger herom, er folkeskolen og folkeskolelærerne under konstant mediebevågenhed.

Både blandt politikere og i befolkningen generelt er der en grundlæggende konsensus om, at folkeskolen spiller en afgørende rolle i udviklingen og videreførelsen af vores samfund, da skolen opfattes som en af de hovedansvarlige aktører for fremtidige generationers indlæring og socialisering. Diskussionerne om, hvordan denne udvikling skal ske, og hvordan dette ansvar skal forvaltes af skolen og lærerne, er ofte animerede og følelseladede, hvilket påvirker de unges syn på læreruddannelsen og lærergerningen.

2.4 Konsekvens for søgning til læreruddannelsen

Folkeskolen udgør altså en fælles referenceramme i samfundet, som de fleste føler sig berettigede til at udtale sig om. Dette er både præmissen, udfordringen og det unikke ved folkeskolen og jobbet som folkeskolelærer.

Som en *positiv* følge af, at alle danskere kender og forholder sig til folkeskolen, er der i Danmark en enorm opmærksomhed på og vilje til at forsøge at skabe den bedst mulige folkeskole, og debatten om, hvordan dette mål indfris, er evigt tilstedeværende både i medierne og i den politiske debat. Som en mere *negativ* følge har dette dog samtidig bevirket, at der er opstået en lang række myter og fordomme om folkeskolen, lærergerningen og læreruddannelsen – myter og fordomme, der ikke nødvendigvis afspejler virkeligheden, men som ikke desto mindre præger den almindelige opfattelse af folkeskolen, lærergerningen og læreruddannelsen.

Et uddrag af de myter og fordomme, som NIRAS Konsulenterne i denne analyse har mødt blandt de unge, er:

- At læser du på læreruddannelsen, er det fordi du ikke kan komme ind på andre uddannelser
- At du ingen særlige kompetencer har som lærer
- At du som lærer år efter år underviser børn i det samme lette stof
- At børn i dag er ustyrlige

¹² Kilde "Hovedresultater fra TALIS, Teaching and Learning International Survey", Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen, 2009

■ At lærere er tudsegamle og utidssvarende

■ At lærerlønnen er utrolig dårlig

■ At tager du en læreruddannelse, har du ingen andre muligheder end at blive folkeskolelærer

■ ... og mange andre tilsvarende myter

Disse myter og fordomme har med tiden fået karakter af alment vedtagne sandheder og er derfor, som analysen i de følgende kapitler illustrerer, sejlivede og meget vanskelige at nedbryde.

3. Baggrundsviden

I dette kapitel præsenteres et uddrag af den væsentligste viden, der allerede foreligger om læreruddannelsen og om søgningen hertil.

Kapitlet præsenterer indledningsvis en statistisk analyse af tilgængeligt KOT-datamateriale om udviklingen i optag og søgning til læreruddannelsen.

3.1 Søgning og optag

Det samlede antal ansøgere til den almene læreruddannelse faldt i perioden 2000-2008 med i alt 53 %.¹³

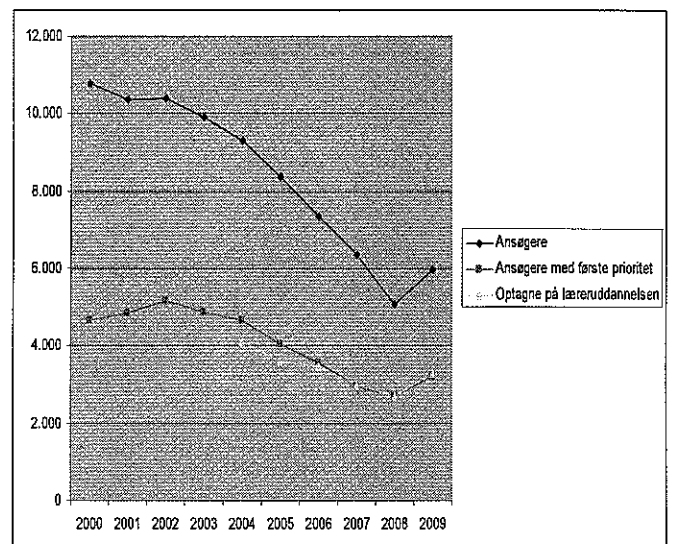
I 2003 begyndte antallet af ansøgere, der havde læreruddannelsen som førsteprioritet, også at dale. Fra 2003 til 2008 udviklede dette sig til et samlet fald på 45 %.

Søgningen til læreruddannelsen nåede i 2008 et foreløbigt lavpunkt med 2.684 ansøgere med læreruddannelsen som 1. prioritet og 2.710 optagne på læreruddannelsen.¹⁴ Det faktiske optag på læreruddannelsen faldt i perioden 2004 til 2008 med 34 %, hvilket var lidt mindre end faldet i antallet af ansøgere. Dette dækker over, at godt en tiendedel af 1. prioritetsansøgerne i 2004 ikke blev optaget, en andel, der faldt støt, til man fra 2007 optog flere end det antal, der havde læreruddannelsen som 1. prioritet. Ved ansøgningsfristen i 2009 var søgningen til læreruddannelsen steget med 18 % for det samlede antal ansøgere og med 19 % for ansøgere med læreruddannelsen som førsteprioritet, mens optaget var 21 % højere end i 2008.

Man må dog glæde sig over denne stigning med en vis forsigtighed, da flere faktorer indikerer, at 2009-stigningen ikke varsler en reel udviklingstendens.

For det første ses der i 2009 en markant stigning i søgningen til videregående uddannelser generelt,¹⁵ hvilket bl.a. kan skyldes stigende arbejds-

løshed blandt ufaglærte. For det andet menes de positive forhold på arbejdsmarkedet i 2008 at have udskudt mange unges studiestart.¹⁶ Er dette tilfældet, ville en del af dem, der har haft læreruddannelsen som 1. prioritet i 2009, under andre forhold have søgt ind allerede i 2008. I så fald bør det stigende antal ansøgere til læreruddannelsen i 2009 tolkes betydeligt mere konservativt, idet det gennemsnitlige antal ansøgere for 2008 og 2009 fortsat ligger under 2007-niveau – både for det samlede antal ansøgere og for dem, der havde læreruddannelsen som 1. prioritet.¹⁷

Figur 2: Oversigt over søgning og optag på læreruddannelsen

¹⁶ Kilde: Rådets beretning 2008 - Rådet for erhvervsakademiuuddannelser og professions-bacheloruddannelser.

¹⁷ Det faktum at udviklingen fra 2008 til 2009 er så speciel, betyder, at flere af 2009-tallene formentlig på sigt vil placere sig som udsving. 2009-tallene kan derfor ikke nødvendigvis ses som en reel tendens. Tal for 2008 og særligt for 2009 er derfor anvendt med et vist forbehold.

¹³ Kilde: www.kot.dk

¹⁴ Kilde: Undervisningsministeriet

¹⁵ Kilde: Undervisningsministeriet, www.uvm.dk

3.1.1 Kønsfordeling

Det er for analysen relevant at undersøge, hvorvidt der rent statistisk kan opstilles identificerbare baggrundsfaktorer for, hvem det er, der vælger læreruddannelsen.¹⁸

Traditionelt har der været en overvægt af kvinder på læreruddannelsen, og der er kun små ændringer i dette billede. Andelen af mandlige ansøgere er fra 2000 til 2009 vokset med 4,65 %, men da 2,11 % af disse har søgt optag i 2009, og dette år som beskrevet ovenfor har været kendetegnet ved en speciel situation på arbejdsmarkedet, er der formentlig blot tale om en ganske svag tendens til en mere ligelig kønsfordeling på læreruddannelsen.

3.1.2 Aldersfordeling

Ser man på aldersfordelingen blandt ansøgerne til læreruddannelsen i absolutte tal, er der markante forskelle i udviklingen aldersgrupperne imellem.

Faldet i antal ansøgere er mindst blandt de yngste ansøgere, idet gruppen af ansøgere på 19 og 20 år er reduceret med henholdsvis 12 og 31 %, mens det største fald er sket i gruppen af 24-årige, som er reduceret med hele 58 % fra 2000 til 2008. Faldet for de øvrige aldersgrupper ligger omkring 50 %.

I aldersgruppen over 30 år ses der dog i perioden markante udsving, idet gruppen fra 2002 til 2008 reduceres med hele 74 %. Dette hænger med stor sandsynlighed sammen med, at meritlæreruddannelsen blev oprettet i 2002, hvorefter en del af denne aldersgruppe formentlig har valgt meritlæreruddannelsen frem for den almene læreruddannelse.

Der ses en generel tendens til, at de lærerstuderende bliver yngre. Fra 2002 vokser gruppen af ansøgere under 22 år fra 21 % til 36 % i 2008. Dette betyder, at den aldersmæssigt største gruppe af ansøgere med læreruddannelsen som førsteprioritet i 2009 er de 21-årige, tæt efterfulgt af gruppen af 22-årige, hvorefter kommer gruppen af ansøgere over 30. Når faldet i søgningen til læreruddannelsen er mindst blandt de yngste aldersgrupper, kan det være et udslag af, at der i disse år qua politisk tilskyndelse sker en generel forskydning, hvor de, der søger ind på de videregående uddannelser, bliver stadig yngre.¹⁹ Det generelle fald i alder ved uddannelsesstart er dog forbundet med visse udfordringer for læreruddannelsen, hvilket vi vender tilbage til i kapitel 9.

Ansøgerne til læreruddannelsen fordeler sig overordnet i to aldersgrupper:

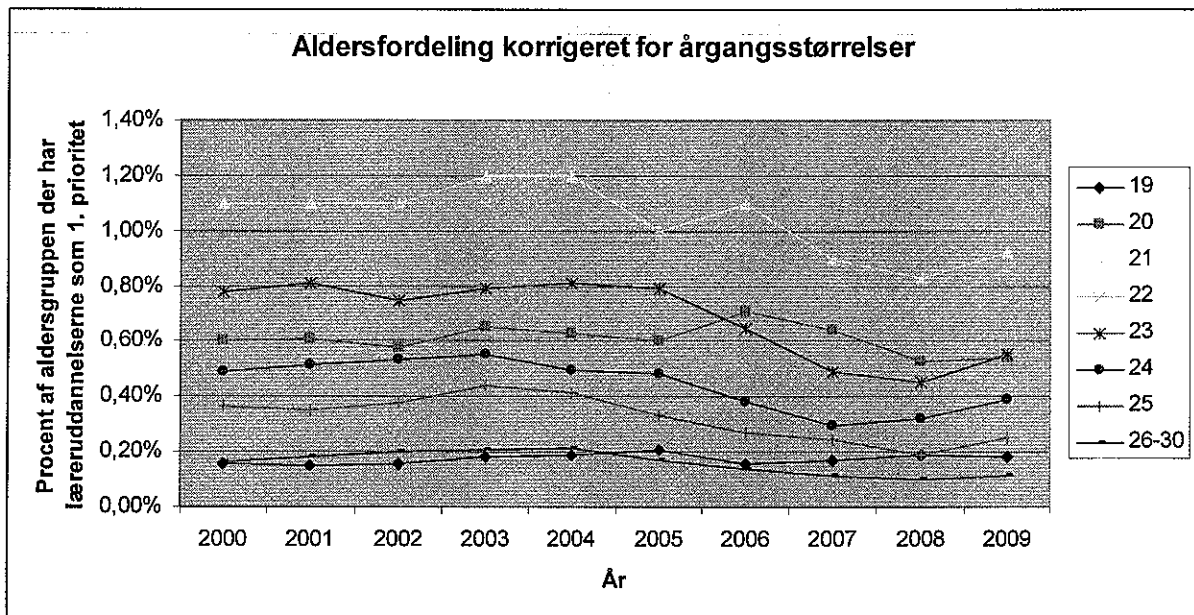
- De unge, hvor de 21-22-årige udgør den største gruppe
- De ældre, fra 26 år og opefter

Denne fragmentering i alder gør sig gældende for både læreruddannelser i større og i mindre byer, men er mest markant på læreruddannelser uden for de større byer, hvor der ud over at være en større andel af helt unge studerende også er markant flere i gruppen over 30 år.

I figuren nedenfor er aldersfordelingen for ansøgerne til læreruddannelsen i perioden 2000-2009 korrigeret for årgangsstørrelser, hvilket giver et meget præcist billede af udviklingen i søgningen til læreruddannelsen i perioden. Her ses det, at det er blandt de 20-23-årige, den procentvise andel af årgangene, der søger ind på læreruddannelsen, er størst.

¹⁸ Data for køn, alder og adgangsgivende uddannelse er for ansøgere med læreruddannelsen som førsteprioritet.

¹⁹ Kilde: <http://uddannelsesstrategi.hum.ku.dk>

3.2 Andel af ungdomsårgang, der vælger læreruddannelsen

I 2000 søgte 0,45 % af alle i aldersgruppen 19-30 år ind på læreruddannelsen, i 2008 var andelen faldet til 0,30 %, mens den året efter i 2009 steg til 0,35 %.

De unge, der er søgt ind på videregående uddannelser i perioden 2000-2009, er i vid udstrækning fra de små årgange i midt-80'erne, og korrektionen herfor viser, at faldet i søgningen til læreruddannelsen er en smule mindre voldsomt, hvis man ser på, hvilken andel af de uddannelsessøgende der søger ind på læreruddannelsen. Således kan 10 % af faldet, der er på 30 %, i gruppen 19-30 år fra 2000-2009 tilskrives små ungdomsårgange.²⁰

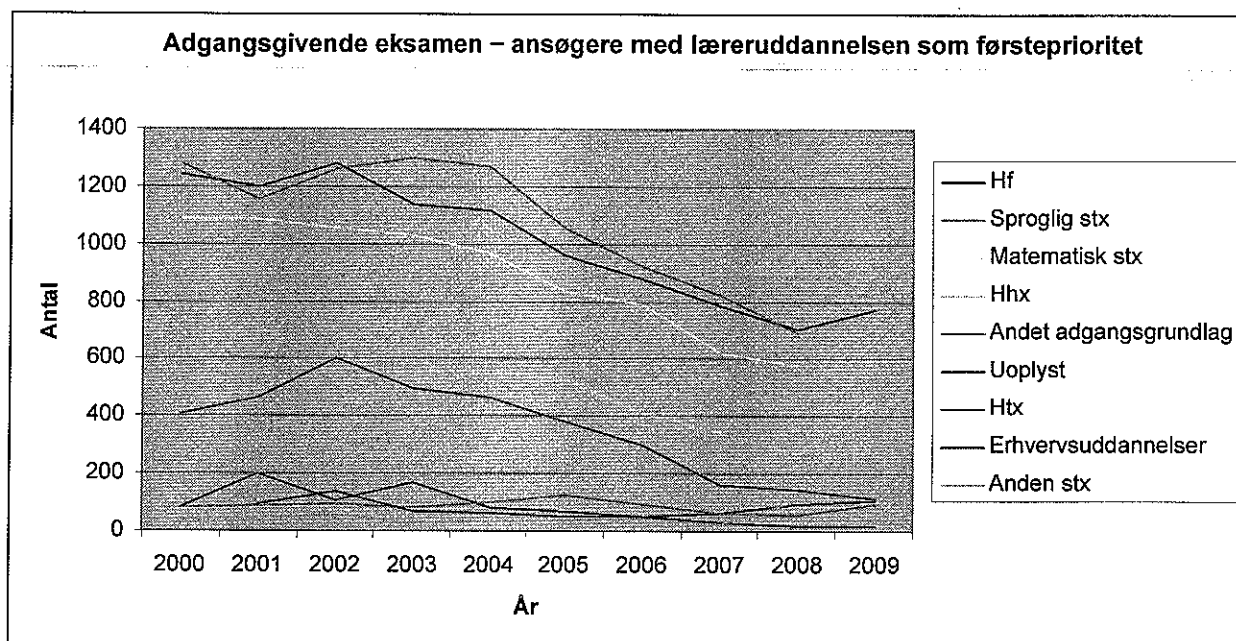
Dette ændrer ikke på problematikken omkring lærermanglen, men bør tages med i fortolkningen af årsagerne til den faldende søgning til læreruddannelsen.²¹

3.2.1 Adgangsgivende eksamen

Opdeles ansøgere, der har læreruddannelsen som førsteprioritet, efter adgangsgivende uddannelse, ses det, som det fremgår af nedenstående figur, at faldet er sket på tværs af de store ansøgergrupper; dvs. hf og det almene gymnasium (stx).

²⁰ Kilde: Danmarks Statistik, 2009.

²¹ Dette siger ikke noget om grupperne under 19 år og over 30 år, da det ikke giver mening at udregne dem som andel af de respektive befolkningsgruppers størrelser.

Andelen af ansøgere med læreruddannelsen som førsteprioritet, der tidligere har været optaget på andre uddannelser,²² tegner sig for 33 % af det samlede ansøgertal i 2008 og 31 % i 2009.²³ Der er således en forholdsvis stor andel af læreruddannelsens ansøgere, der forud for deres ansøgning til læreruddannelsen har været optaget på andre uddannelser.

Ud af denne andel af studieskiftere har 22 % i 2008 og 16 % i 2009 tidligere været indskrevet på en læreruddannelse. Andelen af studieskifterne, der tidligere har været indskrevet på en læreruddannelse, faldt således svagt fra 2008 til 2009.

Ser man derimod på, hvor mange af studieskifterne, der tidligere har været indskrevet på en universitetsuddannelse, er denne andel fra 2008 til 2009 vokset med 15 %.

Denne vækst gør sig i særlig grad gældende inden for de handelsorienterede uddannelser såsom erhvervsøkonomi- og markedsføringsøkonomuddannelser på erhvervsakademier og handelshøjskoler. Der er endvidere en mindre stigning i antallet af ansøgere fra sundhedsvidenskabelige, humanistiske, naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige uddannelser samt fra

ingeniøruddannelserne og fysioterapeutuddannelsen.

3.3 Eksisterende litteratur og nyeste undersøgelser

Der er få uddannelser, der som læreruddannelsen har været under lup de senere år, og der er således udarbejdet adskillige analyser og undersøgelser herom. Nedenfor præsenteres ganske kort de undersøgelser, der har størst relevans i forhold til denne analyse.

■ Komparativt studium af de nordiske læreruddannelser, EVA, 2009

Undersøgelsen sammenligner søgningen til læreruddannelserne i Finland, Island, Norge og Danmark. Med Finland som eneste undtagelse slås læreruddannelserne i alle nordiske lande med rekrutteringsproblemer. Rapporten fremhæver læreruddannelsens vidt forskellige popularitet og status i de fire lande som den afgørende forklaring på forskellen på søgningen til læreruddannelsen i Finland kontra de øvrige lande.

²² Datasæt: Ansøgere til folkeskolelærer 2008 – tidligere optaget og Ansøgere til folkeskolelærer 2009 – tidligere optaget.

²³ Det har ikke været muligt at fremskaffe tilsvarende data fra årene før 2008.

■ **Hovedresultater fra TALIS, Teaching and Learning International Survey, Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Grundskolen, 2009**

TALIS er OECD's undersøgelse af læringsmiljø og arbejdsforhold for lærere. Undersøgelsen viser, at 89 % de danske lærere i 2008 erklærede sig enige eller meget enige i udsagnet *"jeg er alt i alt meget tilfreds med mit job"*. Gennemsnittet af tilfredsheden blandt de undersøgte lande er 90 %. Blandt resultaterne kan i øvrigt nævnes: Danmark er det af de 23 lande, hvor opbakningen til lærernes ønsker om kompetenceudvikling er lavest. Danske lærere samarbejder mere end gennemsnittet i undersøgelsen. Lærer-elevforholdet i Danmark er generelt godt.

■ **Analyse af den faldende søgning til professionsbacheloruddannelserne, Undervisningsministeriet, 2008**

Analysen fremhæver, at den primære motivation for at læse til lærer, sygeplejerske eller pædagog er muligheden for at arbejde med og hjælpe mennesker. Kombinationen af teori og praktik, samt at uddannelserne vurderes som nyttige, relevante og udfordrende med høje krav til de færdiguddannendes personlige karakterstyrke- og egenskaber ses også som centrale værdier blandt de studerende, der er søgt ind på disse uddannelser. Det, der afholder andre fra at vælge en professionsbacheloruddannelse, er særligt den manglende prestige og anerkendelse, der knytter sig til disse uddannelser. Det er således uddannelser, man 'falder tilbage på', hvis man ikke kan klare en universitetsuddannelse, og dermed ikke uddannelser, man aktivt vælger til, hvis man er fagligt dygtig.

■ **Rådets beretning, Rådet for erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser, 2008**

Rådet for erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser peger i denne deres første beretning på, at uddannelsernes rekrutteringsvanskeligheder primært bundes i image- og prestige problemer. De unges frygt for manglende karrieremuligheder vurderes sammen med den gunstige situation på arbejdsmarkedet også at have haft ugunstige konsekvenser for ansøgstallet til professionsuddannelserne, herunder læreruddannelsen, de senere år – særligt i 2008. Den lave ledighed gjorde det muligt at få både velbetalte og meningsfulde, ufaglærte job, hvilket frem til 2008 menes at have mindsket de unges motivation for at gå i gang med en videregående uddannelse.

■ **Valg og fravalg af lærer-, pædagog-, sygeplejerske- og socialrådgiveruddannelsen, Undervisningsministeriet, 2007**

Undersøgelsen fremhæver faktorerne: negativ omtale af arbejdsforhold, lavt lønniveau, hårdt psykisk arbejde og lav samfundsmæssig status som de vigtigste årsager til, at læreruddannelsen fravælges. En anden bemærkelsesværdig konklusion er, at mange af de unge frygter, at de begrænser deres muligheder, hvis de vælger læreruddannelsen, fordi de er bange for at blive låst fast til en bestemt type job. Det samme forhold opleves imidlertid af andre unge som noget positivt, da man ved, hvad man skal bruge uddannelsen til efterfølgende.

4. Uddannelse som selv-dannelse

I den vestlige verden er der gennem de seneste år på en række fronter sket en generel individualisering. Dette betyder bl.a., at hvor man tidligere anså familien og gruppen som samfundets centrale og værdibærende enheder, er det i dag i højere grad individet, der udgør den betydende enhed.²⁴

Individualiseringen af samfundet har haft stor betydning i socialiseringen af de unge, som i disse år står over for at skulle træffe centrale livsvalg om studium og fremtid. Disse unge tilhører en generation, som på mange måder skiller sig ud fra tidligere generationer, og generationen har da også fået en række forskellige labels. De kaldes 'generation Y'²⁵, 'ekko-boomers' (børn af baby boomer-generationen), 'MTV-generationen', 'Generation Next' og 'Homo Zappiens-generationen'.²⁶

Alle disse termer beskriver træk ved en generation, der karakteriseres ved at have fokus på individualitet og være storforbrugere af digitale medier og kommunikation, og som for det store flertals vedkommende har haft frit valg på alle hylder og som oftest ikke har manglet økonomiske midler.

Generationen har også fået betegnelsen 'zapper-generationen' pga. deres tilsyneladende evne til at 'zappe videre', når deres attention-span udfordres af kedsommelige input. De er vant til løbende og multiple input i form af tv, musik, Instant Messengers, sms og telefon, og deres forventninger til tilværelsen er ifølge forskere på området, at livet skal være sjovt, stimulerende og afvekslende.

Generation Y er vokset op i fremgangstider og har på grund af økonomisk velfærd samt øget fokus på individet, børns rettigheder og medbestemmelse i familien opnået meget stor selvbestemmelse over egen tilværelse. Helt fra beslutningen om farven på prinsessekjolen og udformningen af lyssværdet til valg af ungdomsuddannelse har de været vant til frit at træffe beslutninger om eget liv, dog med diskret og forsigtig vejledning fra velmenende voksne, der har villet dem det bedste.

Generation Y har således haft et enormt fokus på sig gennem hele opvæksten. Som forfatter og foredragsholder Maria Petræus siger, er de "vokset op med et enormt fokus. Der er blevet taget fotos og optaget video af dem, hver eneste gang de er kørt ned ad en rutsjebane. Og hver eneste gang de har slået knæet, har der stået en hær af pædagoger klar til at puste og putte Batman-plaster på. De har groft sagt aldrig manglet noget".

Ganske mange af de unge fra generation Y er således vokset op som det, man kalder 'curling-børn', på hvis vej alle forhindringer er blevet fejtet bort. Børnene er samtidig skolet til at argumentere for deres individualitet, rettigheder og valg, de stræber efter perfektion, og de er som oftest ikke vant til at vente på noget.

4.1 Uddannelsesvalg og drømmen om det perfekte liv

I denne analyse ses i tråd med ovenstående en generel tendens til, at de unge har meget store forventninger til deres fremtid. "Jeg skal være lykkelig på alle fronter, og jeg skal kunne alt – mit liv skal være perfekt!". Mere eller mindre sådan udtrykker rigtig mange af de unge deres forventninger til fremtiden. For at kunne lykkes med dette er de unge meget bevidste om, at de må træffe et klogt uddannelsesvalg. Uddannelsesvalget opleves derfor selvsagt af mange unge som værende meget svært og som et pres, både fordi der er utrolig mange valgmuligheder, og fordi det er et valg med omfattende konsekvenser. Som fx disse to unge fortæller:

²⁴ Kilde: Ziehe, Thomas, "Øer af intensitet i et hav af rutine – nye tekster om ungdom, skole og kultur", København, Politisk Revy, 2004. Kilde: Beck, Ulrich & Elisabeth Beck-Gernsheim, "Individualisation – Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences", London, Sage, 2002.

²⁵ Generation Y blev som begreb først anvendt i en leder i magasinet Ad Age i 1993 til at beskrive tidens teenagere.

²⁶ Kilde: Homo Zappiens: Growing up in a digital age, Wim Veen og Ben Vrakking, Network Continuum Education, 2006.

"Det er nu, det bliver intensiveret for mig, nu er jeg også blevet så gammel. Det er nu, det gælder jo. Nu bliver jeg nødt til at træffe en beslutning," mandlig sabbatist, hf-student 2006

"Det er jo noget, man skal lave i rigtig mange år, så det skal ikke bare være en pludselig ide," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

Der er mange voksne både i skolen, i gymnasiet og i hjemmet, som gerne vil diskutere uddannelsesvalg med de unge og fylde dem med information om studier og jobmuligheder. Men de unge viger i nogen grad tilbage for disse diskussioner. Dette ses i denne analyse både direkte i de unges udsagn og indirekte i forbindelse med interview og gruppedrøftelser. Her ses fx, at så længe gruppediskussionen handler om de unges eget studievalg og fremtid, går snakken trægt, og mange er tilbageholdende over for at melde for kraftigt ud. Men når diskussionen ledes hen på emnet folkeskolelærer, står de unge i kø for at få taletid. Som vi var inde på tidligere, kender de unge alle en lærer, og de har myter, erfaringer og fortællinger, som de gerne vil dele. Denne diskussion går ikke så tæt på de unge, som det at dele ud af tanker om eget studievalg gør.

Der synes blandt de unge at være en stor bekymring for at vælge en 'forkert' uddannelse. For nogle består det forkerte i at vælge en uddannelse, der lukker døre for dem, for andre består det forkerte i at vælge en uddannelse, som man risikerer at blive træt af, eller som ikke passer til en. Og hvad nu hvis man slet ikke opdager drømmeuddannelsen i den enorme jungle af udbud!

"Det er svært. Der er så sindssygt mange uddannelser. Man er bange for at vælge forkert, fordi det har stor indflydelse på, hvad man skal lave, og hvad man kan blive," kvindelig sabbatist, hf-student 2009

På spørgsmålet om, hvad den bedste uddannelse er, siger de unge, at det er en uddannelse, som:

"opfylder mine ønsker/drømme om, hvad jeg vil i min fremtid," kvindelig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

"giver mening med fremtiden, opfylder fremtidsdrømme," kvindelig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

"gør mig glad, så jeg har lyst til at stå op og gå på arbejde HVER dag," kvindelig, hf-studerende, Århus Akademi

Uddannelsesvalget skal altså opfylde ønsker og fremtidsdrømme om det perfekte liv og føre til, at man er glad hver dag. Det kan derfor ikke undre,

at uddannelsesvalget for mange unge opleves som et uoverkommeligt stort og utroligt vanskeligt valg.

4.2 Vage forestillinger om studiets indhold

Analysen viser, at både unge, der er i gang med en ungdomsuddannelse, og unge, som holder sabbatår, trods stort fokus på vigtigheden af rigtigt studievalg, har forholdsvis vage forestillinger om selve studietiden. De er ikke meget vidende om forskelle på de forskellige videregående uddannelser, om studiemetoder, om studiemiljø og om fag på deres drømmestudium. Deres forestillinger om studiet hægtes i nogen grad op på det, de har erfaret i ungdomsuddannelsen. De taler således om ønsket om et godt studiemiljø, mens bevidstheden om øvrige forhold er ret uklare.

Der er på baggrund heraf ikke noget, der tyder på, at de mange ændringer i læreruddannelsens struktur over de seneste år er noget, der har påvirket søgningen til læreruddannelsen negativt. Det er udelukkende læreruddannelsens direkte aktører, fx rektorer, som i dataindsamlingen har nævnt læreruddannelsens foranderlighed som et parameter for den faldende søgning.

Som konsekvens er der dog således heller ikke noget, der tyder på, at en formidling af, at læreruddannelsen er stabil, vil have nogen effekt på søgningen til læreruddannelsen.

4.3 Hvem taler de unge uddannelsesvalg med?

Et af analysens fokuspunkter har været, hvem unge taler uddannelsesvalg med, og hvor de rådfører sig om forhold vedrørende fremtidige studier.

Det er det generelle indtryk, at særligt personlige relationer har indflydelse på de unge i valgprocessen, idet mange unge taler med deres forældre samt med kæresten og nære venner om uddannelsesvalg.

"Jeg taler med mine forældre. Det er jo meget naturligt, men det er ikke noget, de har den store indflydelse på," kvindelig sabbatist, student 2009

For mange af de unge har det forholdsvis stor betydning, hvad forældrene mener om deres uddannelsesvalg, og selvom forældrene ikke direkte får lov at bestemme, hvad den unge skal vælge, så ønsker mange unge, at forældrene skal være stolte af og anerkende valget. Nogle forældre kommer oven i købet med hele vejen til studievalgscentrene:

"Forældrene er meget engagerede, og de unge er vant til at diskutere valg med forældrene. Der er mange, der har mor med til studievalgscetret," uddannelseskonsulent på studievalgscetner

Analysen viser endvidere, at de unge lytter og rådfører sig med personer, de kender, der læser på uddannelser. Det har således stor betydning for de unges opfattelse af forskellige uddannelser, hvordan de studerende på uddannelserne taler om dem. Som ordvekslingen mellem disse to unge illustrerer:

"Det påvirker mig til gengæld meget, hvad folk som allerede er i faget siger..."

"Ja, lige præcis, hvis én, der læser faget, siger det er nederen, så betyder det noget," Ordveksling mellem to elever fra Rysensteen Gymnasium

Analysen viser yderligere, at de unge kun i mindre grad taler uddannelsesvalg med deres klassekammerater. Dette har været tydeligt i gruppedrøftelser med de unge, hvor de ofte overraskes over de tanker, klassekammeraterne har gjort sig om studievalg. Dette bekræftes af studievalgscetnerne, som fortæller, at det er deres oplevelse, når de tager ud i klasser på ungdomsuddannelser og diskuterer videregående uddannelse, at de unge bliver overraskede over at høre, hvad de andre i klassen vil, eller over at høre, at der er mange af de andre, der heller ikke ved, hvad de vil. Dette indikerer, at uddannelsesvalg er en følsom og 'privatsfære'-sag, som de unge ikke uden videre diskuterer åbent.

Nogle unge giver udtryk for, at uddannelsesvalg er en følsom sag bl.a. fordi de er bange for at give udtryk for et ønske, andre ikke finder godt nok, eller for at udtrykke ønske om et bestemt studium for så efter endt studentereksamen ikke at have tilstrækkeligt højt gennemsnit til at komme ind. De ønsker ikke at have meldt konkret ud og så efterfølgende fremstå som en fiasko.

Netop derfor vil nogle unge gerne være meget sikre i deres valg, før de taler med andre om det. Som denne studerende fortæller:

"Jeg går meget i dybden og undersøger mulighederne, så jeg snakker ikke med nogen, før jeg er ret sikker," mandlig hf-studerende, Århus Akademi

At uddannelsesvalget betragtes som en privatsag underbygges til dels af, at de unge i høj grad benytter sig af internettet til at søge information om forskellige uddannelser.²⁷ Foran computeren kan de hjemme på værelset sidde i fred og ro og undersøge uddannelser i eget tempo, uden at andre ser dem over skulderen og vurderer deres valg.

"Det er dig selv, der styrer din fremtid, så det gælder om selv at undersøge sig frem til, hvad man vil," kvindelig gymnasieelev, Selandia

Samtidig er uddannelsesvalg et spørgsmål, som de unge ofte konfronteres med – af helt fremmede eller af personer, de ikke ser så ofte, som fx studievejledere eller studievalgscetner.

Her er det dog relevant at notere sig, at mange af de unge afviser selv at kontakte studievalgscetnerne, da de ikke mener, at de her kan få en vejledning, der er relevant for dem eller brugbar i valgprocessen.

4.4 Efterrationalisering af uddannelsesvalg

Generation Y er ikke blot vokset op med drømmen om det perfekte liv – de har ganske enkelt en forventning om det perfekte liv.

Der er overordnet set ikke tale om, at der er uddannelsesvalg, som er objektivt rigtige eller objektivt forkerte i de unges øjne. De unge former derimod argumentationen for deres uddannelsesvalg, så det stemmer overens med dominerende værdier og tendenser i tiden. Der dannes herved i de unges bevidsthed en *selv-fortælling* om, hvorfor de vælger den uddannelse, de gør – en fortælling, der opleves som subjektiv, men som i høj grad henter sine elementer i tidens værdier og tendenser.

For at læreruddannelsen skal kunne tiltrække flere unge, må den derfor styrke fortællingen om de sider af uddannelsen og af lærergerningen, som passer til tidens dominerende værdier og tendenser.

I de følgende kapitler redegøres for de værdier og tendenser, som gennem denne analyse fremstår som motiverende faktorer for de unges uddannelsesvalg. Indledningsvis præsenteres tre drømme om fremtiden, som er gennemgående i de unges selv-fortælling.

²⁷ Her fremhæves især Uddannelsesguiden (www.ug.dk) og de enkelte uddannelsers egne hjemmesider.

4.5 Drømmen om personlig succes

Uddannelsesvalget og karrierevalget er for de unge tæt forbundet med forventningen om personlig succes og elementær selvdannelse – herunder udvikling af identitet, personlige værdier og anerkendte måder at leve på.

Gennem uddannelse og job forventer den enkelte at kunne realisere sig selv, bevise sit værd, finde sin plads i samfundet og skabe sig det perfekte liv. Der er ikke en foruddefineret plads til den enkelte, og de unge har ikke qua forældrenes position, deres position i samfundet eller evner en bestemt fremtid i sigte. De oplever derimod, at de selv skal skabe deres fremtid ud fra personligt drive og de beslutninger, de træffer. Her står uddannelsesvalget som et meget centralt valg – et livsvalg – som de unge i høj grad føler, definerer hvem de er, og som har uigenkaldelig betydning for deres liv.

De unge beskriver fx uddannelse som:

"Min uddannelse skal opfylde mine ønsker og drømme om, hvad jeg vil i min fremtid," kvindelig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

"Mit drømmejob er noget, jeg vil elske at leve af resten af mit liv. Og det er noget, jeg vil udfordre mig selv med og hele tiden lære nyt," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

4.6 Drømmen om mening

Flere af de unge giver, når de taler uddannelsesvalg og kommende karriere, udtryk for, at deres kommende uddannelse og job skal 'give mening for dem'. Uddannelsesvalget skal bidrage til, at den unge føler sig godt tilpas, føler sig på den rette hylde og skal understøtte, at den unge føler sig som en succes.

Tidligere har termen *mening* især været knyttet til job på velfærdsområderne. Det gav mening at arbejde med mennesker, at kurere sygdomme, at hjælpe de ældre, at sikre børn en uddannelse etc.

Begrebet *mening* forstås af flere af de unge i analysen ud fra en noget anderledes kontekst. Så længe jobbet giver dem personlig tilfredsstillelse og opfylder deres ønsker om afveksling og til honorering, giver det mening for dem. De unge kan således sagtens beskrive en karriere som fx sælger som 'givende mening' for vedkommende. Fjern er tidligere-generationers opfattelse af 'mening' som det at gøre en forskel for andre eller gøre sin pligt i samfundet. Kun i en begrænset gruppe er det 'at give mening' synonymt med denne gængse opfattelse af 'at gøre en forskel for

andre'. Interessant nok ses denne tolkning af 'at give mening' stadig blandt nogle lærerstuderende, der om deres valg af uddannelse siger:

"Med læreruddannelsen får jeg en uddannelse, hvor jeg kan påvirke børns fremtid," kvindelig lærerstuderende, UCL Jelling

"Jeg ville gerne arbejde med mennesker, jeg følte, at jeg havde noget at give," kvindelig lærerstuderende, VIA Århus

"Skolelærerne er grundpillerne i samfundet. Det, vi giver videre, er det, der former fremtidens samfund," mandlig lærerstuderende, UCL Skaarup

"Det er et givende job, både på et personligt plan, men også hvor der er mulighed for at hjælpe andre," kvindelig lærerstuderende, VIA Århus

4.7 Drømmen om flow

Forskeren og psykologen Mihaly Csikszentmihalyi er ophavsmanden til flowteorien, som handler om, at mennesket er i flow, når dets evner og kompetencer matcher graden af udfordringer, vedkommende møder. Flow opstår, når mennesket hele tiden udfordres præcist så meget, som det med sine evner, færdigheder og kompetencer kan håndtere uden at blive frustreret.

Udfordres man ud over evne, bliver man frustreret, og underudfordres man, ender man i kedsomhed. Mange unge giver i forbindelse med uddannelsesvalg udtryk for ønsket om at opnå en sådan flowtilstand:

"Jeg vil udfordres, uden at det føles håbløst. En god balance," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

"Jeg vil have et overskueligt og spændende studium," mandlig lærerstuderende, UCL Jelling

"Jeg ville simpelthen dø, hvis jeg skulle sidde på et kontor og være der fra otte til fire hver dag. Det ville slå mig ihjel," mandlig gymnasieelev, Rysensteen

"Jeg får et job med udfordringer. Det må ikke blive en alt for rutinepræget hverdag," identitet ikke påført besvarelsen

"Mit drømmejob er, at jeg finder et sted, jeg ikke bliver træt af i længden. Og jeg bliver mødt med krav, som passer på de evner, min uddannelse har givet mig," mandlig lærerstuderende, VIA Århus

4.8 Konsekvenser for rekruttering til læreruddannelsen

Tidens unge er karakteriseret ved at have været socialt stimulerede, understøttet og plejet gennem hele deres opvækst i et pasningsystem og en familiestruktur, hvor børns trivsel er et altoverskyggende mål. De unge, som kommer gennem gymnasiet og dermed er kandidater til en videregående uddannelse, har ofte ikke mødt mange alvorlige forhindringer i tilværelsen, og de har store forventninger til fremtiden. De ønsker ikke en uddannelse eller et job, som begrænser deres mulighed for succes, for mening eller for flow.

Når de unge efterstræber flow, samtidig med at de ser frem mod det perfekte liv og forventer sig succes, er det derfor et produkt af den generation, som de tilhører. De ser frem til et liv, hvor de får deres drømme opfyldt, men de er samtidig bevidste om, at der skal være en balance mellem graden af udfordring og deres evner.

4.9 Handlingsforslag

Ovenstående taget i betragtning opstilles følgende handlingsforslag til, hvad der kan gøres for at øge søgningen til læreruddannelsen.

■ **Betone flowaspektet i læreruddannelsen og lærerjobbet**

For mange unge er muligheden for balance mellem arbejdsliv og familieliv – altså flow i forhold til udfordringer i arbejdslivet – motiverende og tiltrækkende. Denne balance betones af mange af de unge, som allerede har valgt læreruddannelse, som en af attraktionerne herved. En fokusering i markedsføringen af læreruddannelsen på muligheden for at opnå denne flowtilstand kan muligvis påvirke flere til at vælge denne.

■ **En uddannelse med mening**

I markedsføringen af læreruddannelsen skal begrebet *mening* ikke udelukkende knyttes til det filantropiske islæt, men også knyttes til opfyldelse af personlige mål. I formidlingen er det således centralt, at de unge, for hvem opnåelse af personlig mening er et centralt sigte, får muligheden for at opleve, at lærere ikke kun gør en forskel for den enkelte elev og for samfundet, men også for sig selv.

■ **Lærerstuderende-karavane**

De unge lytter i høj grad til, hvordan andre, der læser på en given uddannelse, omtaler denne. Det er derfor vigtigt, fx via en karavane af lærerstuderende, der tager rundt på ungdomsuddannelserne, at inddrage lærerstuderende i at kommunikere den gode fortælling om læreruddannelsen og de positive historier om lærergemingen.

5. Fagligheden i fokus

De seneste 10-15 år har der i diskursen om folkeskolen været stort fokus på et bestemt aspekt af lærernes faglighed – nemlig fagene og de færdigheder, der knytter sig hertil.

PISA- og PIRLS-undersøgelser²⁸ har medvirket til debat i medierne såvel som på skolerne og i hjemmene om fagligheden (eller manglen på samme) i folkeskolen. Det diskuteres eksempelvis ofte i medierne, om der skal flere dansktimer i indskoling, om de naturvidenskabelige fag skal styrkes, og om lærerne har tilstrækkelige kompetencer til at undervise i fysik i overbygningen. Diskussionen rejser også spørgsmål om tilstrækkelig faglighed i lærernes linjefag, om antallet af linjefag og meget andet.

Dette øgede fokus på skolens fag betyder, at de unge, som står over for at skulle vælge uddannelse, til dels er blevet blinde over for den pædagogiske og didaktiske faglighed, som også er central i lærerens arbejde. De unge siger fx:

"Som lærer skal man år efter år lære børn at lægge 2 og 2 sammen."

"Det at være lærer, det er noget, alle kan."

"Man lærer det samme fra sig igen og igen."

"Det er ikke attraktivt at stå og banke viden ind i hovedet på nogen."

"Det faglige niveau tiltaler mig ikke, man er fanget i de samme tre år igen og igen."

De unge overser tilsyneladende, at det at være lærer er en flerfaglig disciplin, som både handler om at kunne dansk/fysik/matematik etc., men som også i høj grad handler om at være i stand til at orkestrere et rum, som den faglige læring kan finde sted i – dvs. formidle det faglige stof på en måde, så børnene med deres forskelligheder kan

modtage og lære. Denne del af jobbet ser de unge ikke, som denne unge kvinde siger det:

"Der mangler udfordringer [for læreren] i folkeskolen, men en ung lærer holder ikke længe," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

Det, at hun på den ene side siger, at der mangler udfordringer i folkeskolen, og på den anden side siger, at unge lærere ikke holder længe, signalerer, at hun opfatter læreres professionsfaglighed som erfaringsbaseret og en personlig egenskab mere end som kompetencer, der opøves gennem læreruddannelsen. En stor del af lærerens faglighed er altså uklar og diffus for de unge.

"At arbejde som folkeskolelærer er lidt som at gå i folkeskole igen," kvindelig sabbatist, hf-student 2008

Når de unge taler om at være lærer, refererer de ofte scener fra egen skolegang, hvor en underviser i en undervisningssituation har stået magtesløs over for en udfordring. De referer til situationer, hvor lærerens pædagogiske faglighed er kommet til kort – og det er situationer, som de har oplevet som værende meget voldsomme og meget ubehagelige. Samtidig har de en opfattelse af, at lærerens faglige viden ikke er særlig dyb, hvilket betyder, at lærergerningen af mange unge ses som en profession uden særlig tydelig faglighed. Se eksempelvis nedenstående ordveksling mellem to sabbatister i en fokusgruppet Diskussion viser:

"Man skal nok skelne mellem, om de [folkeskolelærerne] ved en masse, og om de er gode til at lære fra sig."

"Ja, de ved noget om meget, men det er ikke en særlig dyb viden."

²⁸ Programme for International Student Assessment, OECD and Progress in International Reading Literacy Study

5.1 Faglighed og kompetencer som prestigegivende

I beskrivelsen af deres fremtidige job og karriere lægger de unge stor vægt på at blive ekspert på et felt – at blive fagligt dygtig. Den bedste uddannelse karakteriseres fx af de unge som:

"en uddannelse, hvor man kan mærke, man lærer noget, og at det har interesse," mandlig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

"at have en høj faglighed og at være professionel," kvindelig lærerstuderende, VIA Århus

"jeg føler mig rustet til jobbet i form af min uddannelse," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

"en kombination af teori og praksis, så man afprøver sin viden i praksis," kvindelig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

Det er derfor vigtigt for de unge, at de kan se, at de gennem en uddannelse tilegner sig kompetencer og bliver eksperter på et felt. De unge vil gerne kunne noget særligt, og der er prestige i at være ekspert på et område, for er man ekspert, kan man noget, som ikke alle andre kan, og man er ikke længere middelmådig.

"Jeg opnår at blive mere end bare kvalificeret til mit kommende job," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

Jobbet må endvidere gerne give en vis prestige og have en aura af 'mystik' over sig. Af prestigeddannelser blandt de unge kan nævnes læge, jurist og psykolog. Alle er uddannelser og professioner, der har en tydelig professionsfaglighed, og som har tydelig faglig autoritet. Uddannelser med prestige, og hvori prestigen især består, behandles yderligere i kapitel 8. Her skal blot pointeres, at prestige i høj grad tilskrives uddannelser og job, som har en meget tydelig professionsfaglighed og en høj grad af ekspertise – noget som ikke alle kan gøre.

Unge, som har valgt læreruddannelsen, er meget bevidste om og bruger aktivt ordene *faglighed*, *professionel* og *profession* om det at undervise og formidle, mens unge, som ikke er lærerstuderende, sidestiller faglighed i lærergerningen med indholdet i folkeskolens fag. De lærerstuderende fremhæver derimod det pædagogisk-didaktiske i læreruddannelsen og lærergerningen som det gode ved læreruddannelsen og fremhæver, at man både kan arbejde med et fag, som interesserer en, og samtidig *"arbejde med mennesker"*.

Når de unge påbegynder læreruddannelsen, bliver bevidstheden om den pædagogisk-didaktiske faglighed altså styrket. De lærerstuderende siger eksempelvis, at det gode ved læreruddannelsen er:

"At jeg har den faglige kompetence til at fralære mig viden," mandlig lærerstuderende, VIA Århus

"Jeg er fagligt kompetent, at jeg kan håndtere det, jeg kommer til at møde i min hverdag som lærer, fx at jeg kan tackle vanskelige børn, forældre, kollegasamarbejde mv.," kvindelig lærerstuderende, VIA Århus

5.2 Konsekvenser for søgningen til læreruddannelsen

Lærernes pædagogiske og didaktiske faglighed og kompetencer er altså ikke synlige for de unge, som står over for at skulle vælge uddannelse. De ser hverken læreren som faglig ekspert eller som pædagogisk ekspert. Mange unge sammenligner derimod det at være lærer med det at gå i folkeskole igen.

De unge forventer ikke, at en læreruddannelse vil give dem nye kompetencer, og lærergerningen ses ikke som fagligt udfordrende eller spændende. Tværtimod ser de unge lærerjobbet som fagligt yderst middelmådigt.

I forhold til rekruttering til læreruddannelsen skaber blindheden over for lærernes pædagogiske og didaktiske professionsfaglighed problemer på to fronter:

For det første oplever de unge, som motiveres af interessen for et bestemt fag eller et fagligt felt (eksempelvis sprog eller naturvidenskabelige fag), at denne faglighed i folkeskolen og i læreruddannelsen er for let og for tynd. Derfor retter de deres opmærksomhed mod en universitetsuddannelse og undervisning på gymnasial uddannelse. Som denne gymnasieelev svarer på spørgsmålet om, hvorvidt hun kunne overveje at blive folkeskolelærer:

"Jeg ville nok så hellere være gymnasielærer, for så har eleverne selv valgt faget. – det ville være rarere at undervise nogen, som har lyst til at lære fx matematik eller fysik," kvindelig gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

For det andet overser de unge, som motiveres af den pædagogiske og didaktiske del af lærerjobbet, af at formidle og af at undervise børn og unge, at læreruddannelsen udstyrer dem med værktøjer og kompetencer til at håndtere lærergernin-

gens udfordringer. I stedet forbinder de skræmmebilleder fra egen skoletid, hvor en underviser har stået magtesløs over for en klasse ustyrlige elever, med lærergerningen.

5.3 Handlingsforslag

Ovenstående taget i betragtning opstilles følgende handlingsforslag til, hvad der kan gøres for at øge søgningen til læreruddannelsen.

- **Fokus på at læreruddannelsen giver pædagogiske og didaktiske kompetencer**
Det er nødvendigt at synliggøre over for de unge, som står over for uddannelsesvalg, at læreruddannelsen giver didaktiske og pædagogiske kompetencer. Der er tre årsager til, at dette er vigtigt:

For det første skal de, som har interesse for det pædagogiske arbejde, informeres om, at lærergerningen og læreruddannelsen kan give dem kompetencer og kvalifikationer på det pædagogiske område.

For det andet skal de, som har interesse for det formidlingsmæssige, det fag-faglige indhold og det at arbejde med mennesker, forstå, at de ikke lades i stikken i forhold til de udfordringer, lærergerningen indeholder.

Tværtimod skal de informeres om, at det er en central del af læreruddannelsen at tilegne sig pædagogiske og didaktiske kompetencer.

For det tredje skal det generelt synliggøres over for de unge, at læreruddannelsen giver dem pædagogiske og didaktiske kompetencer, der gør lærerne til eksperter på deres felt. Det skal herigennem synliggøres, at lærerne kan noget særligt, og at ikke alle og enhver kan blive lærer – i hvert fald ikke en dygtig en af slagsen.

- **Det fag-faglige niveau på læreruddannelsen er ikke lavt**

Det er nødvendigt at synliggøre de fag-faglige krav, der er til optag på læreruddannelsen, således at de unge ser, at et linjefag fagligt set svarer til niveauet på tilsvarende bacheloruddannelse på universitetet.

Dette skal appellere til de unge, som har en faglig interesse for at undervise inden for et bestemt fagfelt, men som opfatter det faglige niveau på læreruddannelsen som værende for lavt, og til de unge, som ikke nødvendigvis har ønsket om at begrænse sig til et eller højst to fag, som det er tilfældet ved undervisning på gymnasialt eller højere niveau.

6. Idealet om det utvungne fællesskab

"Det sociale er rigtig, rigtig vigtigt, det trækker én igennem de hårde tider. Der skal være et godt miljø, så man bliver trygge ved hinanden, og man føler, at man hører til," kvindelig lærerstuderende.

Dette citat peger på et forhold, som er meget vigtigt for de unge, nemlig sociale relationer og fællesskaber.

På trods af at der i samfundet er sket en stigende individualisering, der til en vis grad har frigjort individer af på forhånd givne sociale sammenhænge, har de fleste mennesker – og de unge i særdeleshed – stadig et stort behov for klare sociale rammer og tillidsrelationer.²⁹ Sociale fællesskaber er således ikke overraskende et af de forhold, de unge fokuserer særligt på, når de skal forholde sig til uddannelsesvalg og fremtidige job.

Blandt de unge i analysen står gode sociale relationer meget højt på ønskesedlen over kriterierne for den gode uddannelse og det gode job. Når de unge på ungdomsuddannelserne fx blev spurgt om de bedste grunde til at blive lærer, omhandler fem ud af syv topscorer-svar de menneskelige relationer ved læreruddannelsen og lærergerningen:

"Den bedste uddannelse er en uddannelse, der giver én nogle sociale oplevelser," mandlig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

Samme tendens gør sig gældende blandt de lærerstuderende:

"Årsagen til, at jeg søgte ind på læreruddannelsen, er, at det er et socialt studie med fokus på gruppearbejde," mandlig lærerstuderende, VIA Århus

"Årsagen til, at jeg søgte ind på læreruddannelsen, er, at seminariet har et godt studiesocialt liv," mandlig lærerstuderende, VIA Århus

Måden, hvorpå de unge beskriver den ideelle uddannelse uden nødvendigvis at forholde sig til, hvilken uddannelse det måtte være, og de årsager, de lærerstuderende angiver som udslagsgivende for deres uddannelsesvalg, understreger, at sociale relationer og fællesskaber er et centralt aspekt af det at være under uddannelse. Blandt mange af de unge i analysen har læreruddannelsen ry for at være et i socialt henseende godt studium med megen interaktion og et levende socialt liv, også uden for selve undervisningen.

Når de unge, der endnu ikke har valgt videregående uddannelse, taler om lærergerningen, er der imidlertid vægt på både de positive og de negative sociale relationer ved jobbet. Arbejdet med mennesker ses, som det fremgår af dette citat, af mange unge som givende:

"Vi var enige om, at det er godt, når det handler om mennesker – det er fedt at arbejde med mennesker i stedet for med en computer," klasseudtalelse 3.g, Rysensteen Gymnasium

Alligevel fylder forestillingen om negative sociale relationer i lærergerningen meget hos de unge, og næsten halvdelen (44 %) af de unge på ungdomsuddannelserne, der i forbindelse med analysen har svaret på hall tests,³⁰ har angivet negative sociale relationer (fx børn lærer og er uopdraget) som de vigtigste grunde til ikke at blive lærer.

I forlængelse heraf angiver 23 % af de lærerstuderende samarbejdet med forældrene som en grund til ikke at blive lærere. Blandt årsager til ikke at vælge læreruddannelsen siger lærerstuderende fx:

"Umulige unge mennesker og deres utilfredse forældre," mandlig lærerstuderende, UCL Jelling

"Opdragelsesansvaret, der bliver påduttet lærerne," kvindelig lærerstuderende, KDAS

²⁹ Kilde: Plant, Peter "Generation vejledning", Videnscenter for vejledning ug.dk. 2008.

³⁰ Se kapitel 11 for uddybning af anvendt metode

"Forældresamarbejdet bliver mere og mere vanskeligt," mandlig lærerstuderende, VIA Århus

6.1 Det selvvalgte fællesskab

Det er relativt nyt, at undervisningssituationen ses som en social sammenhæng, og at det at skabe gode sociale relationer til eleverne ses som en del af lærerjobbet. Ifølge Lars Qvortrup har skolens og lærerens rolle i samfundet gennemløbet en voldsom forandring de seneste 60 år.³¹ I

1930'erne havde skolen magt qua dens kulturelle kapital og den selvfølgelighed, som den blev drevet med. Læreren var en autoritet i bysamfundet på lige fod med lægen, præsten og dyrlægen. I 1940-1950'erne gennemlevede skolen en institutionaliseringsproces, hvor undervisningen blev systematiseret i højere grad end tidligere. I 1960'erne og 1970'erne stillede ungdomsoprøret spørgsmålstejn ved autoriteterne, og således også skolen og lærerne.

Den stigende individualisering har medført, at fokus nu er på, hvad skolen kan gøre for den enkelte elev, og lærerens ophøjede rolle fra tidligere er skiftet ud med en mere ligeværdig rolle. Den institutionelle autoritet er væk, og behovet for personlig autoritet er accentueret. Læreren skal være en rollemodel, som elever og forældre forholder sig til på et personligt plan. Individualiseringen betyder også, at læreren i dag skal tilrettelægge undervisningen efter den enkelte elev og som konsekvens heraf må forholde sig til forældres mangeartede krav.

De unge i generation Y er, som vi tidligere var inde på, for de flestes vedkommende ønskebørn, og de er igennem deres opvækst blevet socialt stimuleret og understøttet. De har i hele deres opvækst kunnet vælge sociale sammenhænge til og fra, og er de fx blevet mobbet i skolen, har forældre enten løst problemet for dem eller fundet en ny skole til dem. De unge, der nu står foran uddannelsesvalget, har altså været vant til at færdes i gode, selvvalgte sociale fællesskaber og har som ideal, at alle sociale fællesskaber skal være baseret på, at man har valgt hinanden, har lyst til at være sammen og bakker hinanden op.

Derfor har mange unge umiddelbart vanskeligt ved at se det gode i at stille sig op som lærer foran en gruppe børn, som i bund og grund ikke har valgt at være sammen med dem – og som potentielt ikke gider dem. For nogle af de unge på ungdomsuddannelserne og for de unge, der holder sabbatår, er dette en vigtig årsag til, at de ikke ønsker at uddanne sig til lærer. Som disse unge kvinder udtrykker det:

"Det må være træls at være et sted, hvor folk ikke gider være sammen med dig!" kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

"Jeg kunne aldrig finde på [at blive folkeskolelærer]. De skal stå model til så meget. Alle har prøvet det. Læreren er den autoritet, der står og tager teenageres oprør. Det ville jeg ikke synes var det værd – Så skulle det være gymnasiet, efterskole eller universitetet – dem, der er der kan godt lide det og har valgt det. Der tager folk imod, så man kan undervise i stedet for at opdrage," mandlig sabbatist, hhx-student 2008

Det store fokus på læreren som person og ikke som professionel ekspert gør, at de udfordringer, de unge ser i lærerrollen, bliver endnu mere uoverskuelige, idet de netop ikke ser lærergerningen som en ekspertrolle, men derimod som en relation, man går ind i som privatperson. Læreren bliver således den, der investerer og risikerer sin person, og mediernes skrækhistorier om nedkørte lærer bekræfter dette.

Der er en udpræget tendens til, at de unge ser deres fremtidige arbejde som definerende for, hvem og hvad de er. Jobbet er således en stor del af identiteten, og det er derfor et succeskriterium for det gode liv, at man 'lykkes' i sit job. Det kan derfor virke helt uoverskueligt at stå i en social sammenhæng, hvilket lærerjobbet af mange ses som, hvor samværet for hovedparten af gruppen ikke er et tilvalg. Som disse unge udtrykker det:

"Man kan tit komme ud for, at børnene er ligeglade med det, du interesserer dig for," lærerstuderende, VIA Århus

"Jeg kan godt lide at lære fra mig. Men hvis jeg står med en klasse, der er ligeglade med, hvad jeg siger, og det, jeg interesserer mig for... Jeg har selv været i nogle rådne klasser. De er utaknemmelige," kvindelig sabbatist, hf-student 2009

³¹ Foredrag på Dansk EvalueringsSelskabs årlige evalueringskonference, september 2009.

6.2 Konsekvenser for rekruttering til læreruddannelsen

De unge er for en stor dels vedkommende ikke vant til at møde modstand, og de søger og forventer positive sociale relationer i forbindelse med deres uddannelse og job. En betydelig del af de unge forbinder lærergerningen med magtesløshed, personlige nederlag og tvungne sociale fællesskaber. Dette forhold udfordrer rekrutteringen til læreruddannelsen.

6.3 Handlingsforslag

Der ligger en stor opgave i at synliggøre, at man i løbet af læreruddannelsen forberedes på de udfordrende relationer med børn og forældre, der er en del af lærergerningen. Som nævnt i kapitel 5, anbefales det på baggrund heraf at formidle følgende langt tydeligere:

- **Fokus på at læreruddannelsen giver pædagogiske og didaktiske kompetencer**
Synliggør, at lærerstuderende gennem uddannelsen tilegner sig pædagogiske og didaktiske kompetencer til at håndtere udfordrende sociale situationer med børn og forældre.

- **Fokus på lærernes gode kollegiale relationer**

Læreren står ikke alene, men er derimod en del af et stærkt team af kollegaer, hvor der er mulighed for både sparring og et givtigt fællesskab.

- **Fokus på forskelle mellem lærerens personlige og professionelle engagement**

Sæt fokus på forskelle mellem lærerens personlige og professionelle engagement. Og sæt fokus på de strukturer, som støtter op herom fx via tillidsrepræsentanter, vejlednings- og rådgivningsmuligheder.

- **Styrk fortællingen om det gode studiesociale miljø på læreruddannelserne**

I og med at de unge lægger stor vægt på sociale relationer både i løbet af studietiden og i det efterfølgende job, bør det kommunikeres ud, at læreruddannelserne generelt er et godt og veletableret studiemiljø.

7. Idealet om det dynamiske liv

En elev fra 3.g vil gerne læse "design og innovation sammen med økonomi" – det er hans drømmeuddannelse. På et ark bliver han bedt om at beskrive, hvad der er særligt godt ved denne uddannelse. Han skriver, at den giver:

"En uklar fremtid med masser af variation, der gør det spændende. Faget er bredt, her mener jeg, at hvis man går død i en virksomhed, kan man søge videre."

For at formidle hvad han mener, tegner han følgende formel på arket:

"kemi → elektronik → økonomi → rejser → osv...."

Figuren viser, hvordan han forventer at hoppe fra kemi til elektronik og fra elektronik til økonomi og fra økonomi videre til noget helt tredje. Den er et godt billede på idealet om et liv, hvor man aldrig løber tør for muligheder. Figuren understreger et ideal blandt de unge om, at man altid bør have et restlager af muligheder på hånden, som man kan gøre brug af, noget man kan springe videre til.

At fremtiden er 'uklar', er for gymnasieeleven positivt, fordi uklarheden er med til at skabe en spændende fremtid, hvor 'man aldrig ved, hvad morgendagen bringer'. Uklarheden er derfor med til at minimere risikoen for at ende med et forudsigeligt og kedeligt liv. Det er idealet om det dynamiske liv, som gymnasieeleven med sin korte formel udtrykker.

Idealet om det dynamiske liv findes som underliggende præmis i rigtig meget af det, som de unge giver udtryk for. Dynamik, bevægelse og muligheden for altid at kunne komme videre er gennemgående temaer i de unges fortællinger om det gode liv og den gode uddannelse. Stilstand, for få muligheder og det at lande i en situation, som man ikke kan komme videre fra, og hvor man ikke udvikler sig mere personligt, er det dynamiske livs modsætning – og et skrækscenarium for mange unge.

Frygten for stilstanden bruges hyppigt som argument for at fravælge nogle uddannelser og nogle job. Eksempelvis udtrykker 40 % af de elever på ungdomsuddannelserne, som har gennemført en halv test, at en god grund til *ikke* at blive økonom er, at arbejdet er tørt og ensformigt.

Dette vidt forankrede ideal om et liv, der hele tiden er i bevægelse, og som aldrig går i stå, stiller læreruddannelsen og lærergerningen over for nogle centrale udfordringer. Disse udfordringer bunder blandt andet i, at læreruddannelsen for de unge på ungdomsuddannelserne at se bestemt ikke leder frem mod et dynamisk liv.

7.1 Dynamik som knudepunkt

Mange af de unges beskrivelser af forventninger til studie- og arbejdslivet har som fællestræk et stærkt fokus på dynamik og foranderlighed som uundværlige elementer i det gode liv.

Således fremhæver potentielt kommende jurister som årsag til interessen for jurastudiet en spændende og afvekslende arbejdsdag i retten; elever der vil læse på Copenhagen Business School, peger som den store attraktion på megen rejseaktivitet, hvor de i bogstaveligste forstand hele tiden kommer til en ny destination. Unge med journalistdrømme fremhæver en mangfoldighed af veje, som de kan gå efter endt journalistuddannelse som motivationsfaktoren, og kommende lærere peger som årsagen til deres drøm om at blive lærer på de mange muligheder, som læreruddannelsen giver, og på det store udviklingspotentiale, der ligger i arbejdet med børn. Beskrivelserne af drømmeuddannelsen og drømmejobbet fremhæver altså dynamikken og bevægeligheden i den fremtidige tilværelse – nærmest uanset hvilken drømmeuddannelse eller hvilket drømmejob de unge har.

I en del af de unges beskrivelser af deres drømmeuddannelse kommer dette fokus på *dynamik* på tværs af individuelle forventningshorisonter tydeligt til udtryk. Her vil én fx gerne læse medicin og siger, at der er:

"Mange forskellige muligheder. Både privat og offentligt. Muligheder for at efteruddanne sig, når man er færdig. Det er et bredt emne – mange muligheder for at specialisere sig – kan arbejde både i eget firma, som ansat på et hospital, i militæret, etc., gymnasieelev, Selandia

En anden vil gerne være fotograf og fremhæver som det positive, at der er:

"Udfordring i hverdagen. Ikke to dage er ens. Man kommer ud og oplever noget nyt hver dag," gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

En tredje vil gerne være kemiingeniør og siger, at:

"Kemi er et spændende emne, der hele tiden udvider sig i form, at man hele tiden opdager noget nyt," gymnasieelev, Selandia

En fjerde vil læse handel og kommunikation og beskriver det som:

"En meget bred uddannelse, der kan bruges til mange forskellige job; der er mange muligheder for at studere et enkelt eller flere år i udlandet," gymnasieelev, Sorø Akademi

De lærerstuderende er ikke en afvigende gruppe i forhold til dette – tværtimod. En stor del af de lærerstuderende udpeger på lignende vis udsigten til et dynamisk liv som en af de vigtigste grunde til, at de har valgt læreruddannelsen.

Dette kommer bl.a. til udtryk i de hall tests, som mere end 200 lærerstuderende har besvaret. Her er de lærerstuderende bedt om at angive tre gode grunde til at vælge læreruddannelsen. Mere end hver tredje (35 %) har formuleret noget, der beskriver det udfordrende og personligt udviklende i lærerjobbet, ligesom mere end hver tredje (36 %) peger på procesperspektivet i at undervise børn – at man begynder ét sted og løbende præger og udvikler børnene fremadrettet, som en god grund til at læse til lærer.

Udsigten til bevægelse og udvikling står i meget høj kurs hos de lærerstuderende, hvilket i høj grad kommer til udtryk i interview og samtaler. En ung mand, der næsten er færdig med sin læreruddannelse, fortæller:

"Jeg valgte læreruddannelsen, fordi jeg syntes, at det var én af de ting, jeg kunne vælge, hvor jeg ikke rigtig valgte noget fra. Med ikke at vælge noget fra mener jeg, at læreruddannelsen jo også er en lederuddannelse, og det gør, at der er så fantastisk mange muligheder – også for at komme ud i det private erhvervsliv (...) Det er

meget vigtigt for mig ikke at lukke muligheder af," mandlig lærerstuderende, KDAS

Læreruddannelsen opfattes især af lærerstuderende i storbyerne som en uddannelse, der på den ene side tilbyder muligheder og en masse forskellige veje at gå – og som derfor ikke peger entydigt fremad mod et arbejdsliv som folkeskolelærer – men som samtidig tilbyder en vis sikkerhed, fordi man ved, at man efter endt uddannelse kan gå ud og bestride et lærerjob.

"Det er nemt at få et job efterfølgende, der er gode arbejdsvilkår og muligheder for senere ophold og job i udlandet," kvindelig lærerstuderende, KDAS

I et gruppeinterview blev fire lærerstuderende spurgt, hvor de håber at være i deres liv om ti år. De svarede således:

"Jeg tror gerne, jeg vil være lærer i en 5 til 10 år. Derefter vil jeg ind i noget evalueringsagtigt noget, lidt som det I laver ... Jeg vil ikke være lærer i 40 år," mandlig lærerstuderende, KDAS

"Jeg har heller ingen intentioner om at være lærer, indtil jeg er 65. Først vil jeg have nogle år som lærer, så noget med at læse til leder og til udlandet og videreuddanne mig. Måske er jeg stadig lærer om ti år, men det er nok ved at ebbe ud, og så vil jeg over til noget andet. Jeg vil ikke være den knotne gamle sure nar af en lærer, som ingen kan lide, fordi jeg har mistet gejsten," kvindelig lærerstuderende, KDAS

"Jeg vil gerne blive terapeut eller noget i den stil – udvikle mig i noget psykologi. Arbejde med børn, men mere psykologisk," kvindelig lærerstuderende, KDAS

"Jeg aner ikke, hvad jeg laver om ti år. Lige nu vil jeg gerne til udlandet. Hvis jeg får lyst til noget andet, så gør jeg det," identitet ikke oplyst

Hovedparten af de lærerstuderende vil ganske vist gerne ud og arbejde som lærere efter endt uddannelse, men mange fremtidsvisioner indeholder samtidig en italesættelse af *muligheden* for på et tidspunkt i arbejdslivet at gøre noget andet.

De unges fremtidsdrømme er i høj grad subjektive og forskelligartede, men argumentationen for drømmene hentes fra et kollektivt reservoir af plusord, som favoriserer det bevægelige og lægger afstand til det stillestående. På denne måde bindes mange af de unges argumentation for valget af vidt forskellige livsbaner sammen af en særligt tidstypisk værdi, hvor begreber, der signa-

lerer 'dynamik', er attråværdige i en grad, så de ikke kræver nogen nærmere begrundelse. Det dynamiske liv er en værdi, der strækker sig på tværs af de unges individuelle fortællinger, og som efterstræbes både af elever på ungdomsuddannelser og af lærerstuderende.

Mange af de unge fortæller således historien om deres eget individuelle livsforløb med kollektivt vedtagne begreber for, hvad der er godt. Dynamik og den lange række af beslægtede begreber optræder som egentlige plusord, altså som noget alle hylder.

Det er imidlertid væsentligt at bemærke, at idealet om det dynamiske liv tillægges større værdi, jo større bysamfund den unge bor i. Denne forskel ses især i forhold til de lærerstuderende. I afsnit 9.2 uddybes forskelle på de unges værdier i forhold til urbaniseringsgraden i det område, de unge er bosat i.

7.2 Stræbe efter dynamiske rammer og dynamisk indhold

Man kan overordnet set sondre mellem to forskellige typer af dynamik og bevægelighed, som de unge stræber efter, nemlig *rammedynamik* og *indholdsdynamik*.

Mange unge udtrykker et behov for konstant at have mulighed for at sprænge eksisterende grænser og rammer. Rammerne, som udstikker den situation, man kommer til at befinde sig i, må ikke være for stramme. Det skal altid være muligt at søge væk fra det rum, som man står i lige nu. Som denne gymnasieelev siger:

"Jeg vil gerne skifte job mange gange i løbet af mit arbejdsliv," kvindelig gymnasieelev, Sorø Akademi

Dette ønske om vide rammer kommer eksempelvis til udtryk i mange unges ønsker om at krydse landegrænser, i flere lærerstuderendes ønske om på et tidspunkt at videreudanne sig, i gymnasieelevens ønske om at tage en uddannelse, hvor man kan skifte fra én branche til en anden, hvis kedsomheden sætter ind. Det handler kort sagt om *at holde alle døre åbne*. Denne form for dynamik kan forstås som *rammedynamik*, idet det handler om at søge de dynamiske rammer.

Samtidig er der mange unge, der lægger meget stor vægt på at undgå arbejde, der er rutinepræget eller gentagende. Mange unge – såvel elever fra ungdomsuddannelser som lærerstuderende – bruger sætningen *"ikke to dage må være ens,"* når de formulerer deres drøm om fremtiden. En læ-

rerstuderende skriver fx om sit drømmejob, at det skal være:

"Noget, jeg vil elske at lave resten af mit liv, og noget, jeg vil udfordre mig selv med og hele tiden lære nyt," lærerstuderende, VIA Århus

En anden lærerstuderende udtrykker om vedkommendes kommende arbejdsliv, at det vigtigste er at:

"Jeg får et job med udfordringer, at det ikke må blive en for rutinepræget hverdag," lærerstuderende

Denne form for dynamik kæder mange unge nært sammen med ønsket om personlig udvikling og en forestilling om, at man ved hele tiden at møde nye arbejdsopgaver og udfordringer konstant kan udvikle sig som person.

Flere af de unge frygter altså det gentagne rutinearbejde og ønsker et job, der konstant bringer nye udfordringer. Man kan udtrykke det på den måde, at hvor *rammedynamik* handler om ikke at søge ind i lukkede rum med ubrydelige grænser, så handler *indholdsdynamik* om ikke at ende i et rum, hvor indholdet er præget af gentagelse.

Sondringen mellem disse to former for dynamik er væsentlig, da den påpeger, at læreruddannelsen i dag står over for to forskelligartede konkrete udfordringer, der begge knytter sig til idealet om det dynamiske liv.

7.3 Lærerstuderendes opfattelse af dynamik

Som beskrevet ovenfor beskriver mange lærerstuderende instinktivt læreruddannelsen som en uddannelse, der kan åbne for et liv med såvel ramme- som indholdsdynamik.

I forhold til *rammedynamik*ken træder dette tydeligt frem ved at en stor del af de lærerstuderende beskriver læreruddannelsen som en uddannelse, der åbner for, at man kan komme til at arbejde med en masse forskelligt, frem for en uddannelse, der kun leder frem imod lærergerningen i den danske folkeskole.

Adspurgt om, hvor de lærerstuderende arbejdsmæssigt befinder sig om ti år, siger en del naturligvis, at de arbejder som folkeskolelærere, men samtidig siger en væsentlig del af de lærerstuderende, at de *ikke* arbejder som folkeskolelærere.

Fremtidsvisionerne rummer i stedet en række forskellige jobfunktioner som fx *skoleledere, tera-*

peuter, konsulenter, seminarielærere, efterskole- og højskolelærere, kandidater fra Danmarks Pædagogiske Universitet, ulandsarbejdere mv.

Det fremgår med andre ord tydeligt, at ganske mange lærerstuderende (især i de større byer) opfatter læreruddannelsen som en uddannelse, der holder døre åbne, og hvor man hele tiden kan forlade ét rum og bevæge sig videre til et nyt, hvis man skulle få lyst til det.

"Det er også en af grundene til, at jeg har valgt læreruddannelsen – der er udviklingsmuligheder, man kan fx læse en master i didaktik, man skal ikke lukke sin verden," kvindelig lærerstuderende, KDAS

I forhold til det indholdsdynamiske er der en tendens blandt de lærerstuderende til at beskrive lærergerningen som en *proces*, hvor man hele tiden udvikler eleverne og i samme bevægelse udvikler sig selv. Som disse lærerstuderende siger, er det gode ved lærerjobbet:

"at blive udfordret, men også at blive den, der udfordrer elever og studerende til at reflektere over de valg, de evt. træffer," kvindelig lærerstuderende, UCL Skaarup

"at kunne gøre en forskel, jeg ville gerne videregive min viden til andre, men samtidig forsætte med at udvikle min personlige viden," kvindelig lærerstuderende, UCL Skaarup

"at brænde for det, jeg laver, og videregive min viden til eleverne samt muligheden for at udvikle mig personligt og fagligt," mandlig lærerstuderende, KDAS

De lærerstuderende giver her udtryk for, at lærergerningen, som de ser det, har en indholdsdynamik, hvor man giver noget fra sig og i samme bevægelse selv udvikler sig personligt.

7.4 Myter om læreruddannelsen

Hos de unge, som endnu ikke har valgt uddannelsesvej, hersker der imidlertid nogle helt andre opfattelser af, hvorvidt læreruddannelsen er en farbar vej til et dynamisk liv.

Her står idealet om det dynamiske liv tværtimod som et benspænd for søgningen til læreruddannelsen, da mange af disse unge ser læreruddannelsen som en uddannelse, der kun viser frem imod ét rum og én aktivitet, nemlig klasseværelset i folkeskolen og undervisning af elever.

En gymnasieelev udtrykker dette forhold meget præcist, da han om livet som uddannet lærer siger:

"Det er nok trist efter en uddannelse, sådan rent fysisk at være det samme sted. Bare på den anden side af kateteret. Det er klaustrofobisk," mandlig gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

De lukkede rum er som bekendt det, den klaustrofobiske frygter, og de lukkede rum, som man føler sig ude af stand til at forlade, er den mest effektive stopklods for at kunne udleve tidens ideal om rammedynamik. En del af de unge, der endnu ikke har valgt videregående uddannelse, beskriver læreruddannelsen som en direkte vej frem imod et sådant aflukke:

"Folkeskolelæreruddannelsen lukker døre, og man vil jo gerne holde mulighederne åbne," kvindelig sabbatist, hf-student 2008

"Jeg tror, at unge mennesker gerne vil ud og rejse. Og det er ikke så fremtrædende for en folkeskolelærer," mandlig gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

"Man bruger så mange år på at komme tilbage til folkeskolen. Altså: folkeskolen!? Der har jeg jo lige gået...," kvindelig gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

Læreruddannelsen opfattes således af disse unge ikke som et springbræt, der kan lede videre frem imod nye interessante destinationer, men som det modsatte: en stopklods, der spærrer vejen for den videre færd fremad. En studievejleder ved et gymnasium fortæller om de unges syn på læreruddannelsen at:

"det ikke [opfattes som] et kreativt valg. For det er jo det – folkeskolen – som de selv er kommet igennem. Behovet for at afprøve nye ting er meget stort. Fx kreative interesser, højskoler, kunst og så videre," studievejleder, gymnasium

Også en rektor på et gymnasium beskriver det på denne måde:

"De [unge] skal jo iscenesætte sig selv, de synes ikke, det kan passe, at de skal gå ind ad en port og være låst inde i et skolesystem resten af livet," rektor, gymnasium

Meget peger altså på, at læreruddannelsen af en del unge, der endnu ikke har valgt uddannelse, opfattes som et lukket rum, som det er vanskeligt at bevæge sig væk fra. Læreruddannelsen besidder for disse unge ingen rammedynamik og er

derved en direkte vej til det, som så mange unge frygter: det lukkede rum, der spærrer det dynamiske liv inde og forhindrer det vigtige ideal om at have flydende rammer omkring sig, i at komme til udfoldelse.

Lidt bedre står det til med de unges forestilling om det, der her er beskrevet som indholdsdynamik. Her er holdningen mindre entydig end ved rammedynamikken, idet nogle af de unge på ungdomsuddannelserne opfatter lærerjobbet som et varieret arbejde.

Flere af disse unge påpeger, at man efter endt læreruddannelse kommer til at arbejde med mennesker, og at dette i sig selv er en garanti for at undgå forudsigelige og rutineprægede arbejdsdage. En af de unge formulerer det på denne måde,

"Jeg vil gerne noget med at arbejde med mennesker, børn især. Man kan være et forbillede og har også en afvekslende hverdag," mandlig gymnasieelev, Ringkøbing Handelsskole

Når eleverne på ungdomsuddannelserne skal nævne tre gode grunde til at begynde på læreruddannelsen, har en del ligeledes peget på elementer, der fremhæver en vis dynamik i hverdagslivet som lærer. Flere peger fx på, at man som lærer giver noget videre og lærer fra sig, at man præger og udvikler børn og unge og har indflydelse på deres fremtid, og på, at lærerjobbet er personligt udviklende eller udfordrende.

Dette er imidlertid langt fra nogen entydig tendens, idet mange unge bevæger sig i den helt anden grøft, og beskriver lærergerningen som et rutinepræget sisyfosarbejde, hvor man kører i ring, og hvert år nulstilles i sin arbejdsproces, når en ny klasse vandrer ind ad døren:

"Man kan ikke komme videre med folkeskoleelever. Man kan ikke fordybe sig i faget, for det handler hele tiden om at lære dem noget bestemt og så hurtigt videre," kvindelig gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

"Efter nogle år kommer man til at køre i cirkler. Så skal man lære de samme ting fra sig igen og igen. Sådan staver man til 'ko'," kvindelig gymnasieelev, Sorø Akademi

En pige i et fokusgruppeinterview, hvor gymnasieelever, lærerstuderende og sabbatister sidder samlet, udtrykker denne holdning til lærergerningen meget klart. Hun beskriver allerede tidligt i interviewet, hvordan en god karriere for hende er et arbejdsliv, hvor man i en lang proces hele tiden sætter mål for sig selv, indfrir dem, klapper sig

selv på skulderen og sætter nye mål. Da talen falder på lærergerningen siger hun,

"I forhold til det her med at have en karriere, hvor man hele tiden løser en opgave og så kan klappe sig selv på skulderen, så har jeg bare svært ved at se den for læreren. Der går jo i alt fald et år imellem hver gang, det sker".

Fra hendes synsvinkel er den dynamik, som lærergerningen bringer, for sløv til at hun vil beskrive læreren som et menneske med en egentlig karriere. Det er måske nok en spiral, som læreren vandrer rundt i, men det er en spiral, der kun tager en enkelt omdrejning pr. år – noget hun slet ikke opfatter som bevægelse nok. Og når de unge blev bedt om at finde på grunde til ikke at læse til lærer, fremhæver flere ensformigheden og de mange gentagelser i jobbet.

7.5 Konsekvenser for søgning til læreruddannelsen

For at opfylde de unges ideal om et dynamisk liv skal læreruddannelsen både være dynamisk i forhold til de mange forskellige muligheder for at sprænge rammerne, og den skal være dynamisk i forhold til at forhindre daglig kedsomhed og gentagelse.

Her er det imidlertid vigtigt at huske, at der trods den udtalte stræben efter det dynamiske liv er en lang række unge, som vil blive yderst tilfredse med det relativt sikre arbejde som folkeskolelærere – også på længere sigt. Pointen er dog, at de på tidspunktet for uddannelsesvalget vægrer sig ved at træffe et valg, der opfattes som begrænsende for enten rammedynamikken, indholdsdynamikken eller begge.

Når læreruddannelsen og lærergerningen konfronteres med de unges ideal om et dynamisk liv, støder den altså på problemer, fordi mange – særligt blandt de unge på landets ungdomsuddannelser – har svært ved at se læreruddannelsen som noget, der leder til andet end til et liv, der bryder med dette ideal. De lærerstuderende selv har generelt ingen problemer med at associere lærerfaget til alle tidens positive idealer om forandring, dynamik, bevægelighed og livslang læring. Men det har til gengæld mange af de unge, der endnu står foran at skulle vælge uddannelse.

En forholdsvis stor del af de unge på ungdomsuddannelserne opfatter altså lærergerningen som et gentagende håndværk, hvor man kører i cirkler og gang på gang må lære de samme ting fra sig igen og igen. Og endnu flere betragter læreruddannelsen som en slags blindgyde, der lukker og låser